

ПОЛИТИКИНИ ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXI — Број 395
Субота, 25 јул 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ЕНО ДЕЈЛ! ЗАХВАЛУЈУКИ ТОМЕ ШТО САМ ТЕЖИ НАДАМ СЕ ДА КУ ЈЕ СТИЖИ!

ПАДАМО ПРЕМА МОРУ ОД ПЛАМЕНА! САД СВЕ ЗАВИСИ ОД ЦИРЦЕЕ! АКО ПОВУЧЕ ПРАВУ ПОЛУГУ!

АКО СПАСЕ МЕНЕ, ДЕЈЛ ЋЕ БИТИ СА МНОМ!... ИЗГЛЕДА ДА ДОЛАЗИ... КАО НЕКА ЕЛЕКТРОНСКА МРЕЖА!

ЕЛЕКТРОНСКА МРЕЖА КОЈУ ЈЕ ИЗБАЦИЛА ЦИРЦЕА ЗАДРЖАЛА ЈЕ ФЛАШУ И ДЕЈЛ... У ПРАВИ ЧАС! ЈОШ САМО СЕКУНДА, И БИЛИ БИ СМО ПЕЧЕНИ!

ФЛАШЕ... ПРОПАДАМ КРОЗ ОМЦЕ! ДРЖИ СЕ, ДЕЈЛ... ДРЖИ!

НЕ КОРИСТИ... ДРАГИ... ПУСТИ МЕ... ПРЕ НЕГО ШТО И ТЕБЕ ПОВУЧЕМ... У ПЛАМЕН... СА СОБОМ...!

ОХ, НЕОПРЕЗНА, РОМАНТИЧНА БУДАЛА! РИЗИКУЈЕ СВОЈ ЖИВОТ ЗБОГ ЊЕ! А ИПАК МИ ЈЕ ДРАГ! АЛИ, УБРЗО ЋЕ СЕ ОН ЗАМОРТИТИ...

У ТОМ ТРЕНУТКУ ВАСИОНСКА СИРЕНА УСТУКНУЛА ЈЕ ПРЕД СЛИКОМ НА ЕКРАНУ... ОХ! ОН ЈЕ ТАКОБЕ У СМРТНОЈ ОПАСНОСТИ! КОЈУ ПОЛУГУ ДА ПОВУЧЕМ ДА БИХ ГА СПАСЛА? КОЈУ?

... ПРИЗОР ЈЕ ЗАИСТА БИО ЈЕЗИВ!

ПЛАМЕНА РИБА БЕЗ ПРЕСТАЈУЋЕ НАПАДА БЕСПОМОЋНЕ ЖРТВЕ ЗАПЛЕТЕНЕ У МРЕЖУ! СПАСАВАЈ СЕ, ДРАГИ... ПУСТИ МЕ...! НЕ!

ДЕЈЛ... НЕ! НЕ ОТИМАЈ СЕ... ИСПУСТИ КУ ТЕ! ТО... ТО ЈЕ ЈЕДИНИ... НАЧИН! МОЛИМ ТЕ, ФЛАШЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У овом броју:

- ПОД ЦЕНЗОРСКОМ ОЛОВКОМ
- ТИГРОВИ ИЗ РЕВЕ
- ОСТАЛО КАО ТАЈНА

СТРИПОВИ:
Ваш четник, Лаја, Мика, Бам и Бум, Флеш Гордон, Прича о чулаку, Попеј и Сима Зима.

ВОЈВОДА ФОРБЕН

Како су Европљани открили Сијам

обала и упловила у ушће реке Менам. Краљ Шару Нараја припремио је изасланицима најмоћније европске земље раскошан дочек.

Форбеново изненађење није било мало када је приликом једног пријема открио да је први министар сијамског краља Грк по имену Констанс. Он се још као десетогодишњи морнарски помоћник радећи на једном енглеском једрењаку за Индиску компанију искрцао у Сијаму и заувек остао у тој земљи. Мада је био још дечак добро се снашао, краљ га је за волео, школовао и касније произвео за свог првог министра.

После вишедневних свечаности Французи су кренули у обилазак земље. Били су зачуђени огромним бројем домаћих и осталих животиња од којих су врвеле улице, па и читава села и градови. Објаснили су им да нико не сме да

свидели Французи па их је замолио да му пошаљу њихове најамничке трупе, инжењере и 12 математичара који ће у Сијаму изградити две астрономске опсерваторије. Грк Констанс је убедио краља да треба да задржи крај себе једног француског официра, и добродушни монарх је изабрао војводу од Форбена кога је наименовао великим адмиралом флоте, командантом Сијамске армије, гувернером Бангкока и мандарином „Ок Пра“.

Форбен је испратио своје сународнике а затим се сместио у свом дворцу. На расположењу је имао 36 робова, два слона, 20 одаја и огромну количину сребрног посуђа. Флоту којом је заповедао, сачињавало је више позлаћених чамаца који су много више били намењени парадима него ратовању, педесетак других врло старих чамаца за транспорт војске и шест кинеских цулки са огњеним чељустима. Његов командни брод била је једна мала лађа са 16 топова.

Констанс је већ првих дана поверио Форбену да га је задржао само зато што се нада да ће у њему наћи савезника против лукавих и суревњивих мандарина.

На конзервативном источњачком двору Форбен је увео многе новине: заменио све неке краљеве лекаре који нису смели пустити крв свом величанственом владару једним француским хирургом. То је

повећало углед Форбенов и он је произведен у „Сок Дисом Грама“ (великог маршала Сијам). Мандарини су се радували што је између лукавог Грка који није прикривао своју љутњу и углађеног Француза убрзо дошло до трвења. У тој борби они су се определили за Француза.

У два маха Констанс је безуспешно покушао да отрује Форбена, а затим га послао у Бангкок где је откривена нека завера. По наређењу првог министра који се надао да ће његов супарник погинути у боју наређено је уништење крволочних мајасара наоружаних само ножевима али надалеко чувених са своје храбрости и ратничке вештине. Било је потребно хиљаду до зуба наоружаних краљевих војника да би се ти ђаволи укротили. Уколико је Форбенова популарност даље расла утолико је Констансова мржња добијала невидене размере. Пошто Француз није био сувише амбициозан и није могао да подноси нервну напетост источњачке мистерије која се плела око њега он је једне ноћи једноставно умакао из свог двора, тајно се укрцао на један брод

ОВДЕ СЕ ЈЕДНОСТАВНО РЕШАВАЈУ МНОГИ ПРОБЛЕМИ, ПА И СТАЊЕНИ, МНОГО ОВАКВИХ ВАРКИ-СТАЊОВА ПОКРИВЕНИХ СЛАМНИМ КРОВОВ ПЛОВЕ РЕКАМА

Индиске компаније и допловио је у родни Брест 1688 године.

Две године касније Констанс је у једном дворском преврату убијен а краљ је због тога пресвиснуо од туге.

Ево неколико занимљивости из живота људи ове земље у данашње време:

Природа је издасна према народу Тајланда, нико не зна шта је глад. Сијамци воле музику. Тради-

Сијамски сељак врло је скроман и повучен. Са малим је задовољан. Али, кад седне за сто промени нарав и жели да поједе добро и

Још од 1662 године први путници су почели да одлазе у тајанствени и богати Сијам. Француски краљ Луј XIV који је после победе код Нимегена постао некрунисани господар Европе показивао је велико интересовање за ову источњачку земљу и одлучио да са њом успостави дипломатске односе и пошаље јој своје изасланике. Знајући какву корист може извући из тог дела света хтео је да придобије сијамског кра-

СВАКА РЕКА ПРОСТО ВРИ ОД РИВЕ СА МАЛО ТРУДА И НАЈСИРОМАШНИЈИ ЧОВЕК МОЖЕ ДА ИМА БОГАТУ ТРПЕЗУ

ља Шару Нараја и сузбије експанзију холандских трговачких харингама који су широм Азије већ имали своје трговачке центре.

Тако су 1685 године краљевски бродови „Птица“ и „Лукава“ напустили пристаниште у Бресту. На једном су се налазили витез Шомон, војвода од Форбена, један културни аташе и још неки други. Пловидба је трајала од трећег марта до 23 септембра када је француска експедиција стигла до сијамских

убија животиње из страха да не убије рођеног оца према старом веровању по коме је сваки човек настао од неке животиње.

Европљани су били задивљени раскошном архитектуром далеке земље којој није било равне у другим крајевима света. Циновске пирамиде и пагоде искривале су на сваком кораку. Француски бродови су препуњени разним поклонима па чак и малим словенима намењеним синонимима војводе од Бургоња и Анжуа. Краљ Шару Нарају су се

ЦРНА РУЖА — САН БИОЛОГА И БОТАНИЧАРА

Ружа се често назива „краљицом цвећа“. Међу разним ископинама су нађени уједасани цветови ружа, што говори да је она позната одавно. Још стари Персијанци су знали за ружино уље, којим су по обичају, дочекивали своје пријатеље. Увече би, пак, постеле за сасуи свезим листицима ружа.

За Римљане је она била симбол депоте, а сам Нерон је био познат као пасионирани одгајивач ружа.

Љубитељи цвећа, ботаничари и други научници су успели до сада да одгаје више од 10.000 разних врста ружа. Али свакоме од њих је сан да добије њен цвет прн. Сви покушаји досада у остали без-

успешни. Чак ни велике награде, међу којима и једна од милион долара, нису дале резултате. Пре неколико година се догодио да је Немач Мајкс Краус објавио да је узгајио црну ружу, али се после установило да она није била баш црна.

Друга пасија одгајивача ружа је да добију плави цвет. Јер, ако не постоје црни цветови уопште, постоје многобројни плави. Па ипак ни плаве руже још нема. Неки научници тврде да их веће никад ни бити јер има цветова који поједине боје „не подносе“. Али многе селекције и покушаји ипак нису дали ни црну ни плаву ружу, учинили су да се добију многобројне врсте веома ретких нијанси.

МИ НЕ ЗНАМО ДА СЕ БАНАНЕ МОГУ ЈЕСТИ И ПРЖЕНЕ, ОНЕ СУ СИЈАМЦИМА НАЈВЕЋА ПОСЛАСТИЦА. БАНАНЕ СЕ ПРЖЕ НА УЛИЦИ КАО КОД НАС КЕСТЕНИ, ЈЕР ИХ ИМА У ИЗОВИЉУ

ционални инструменти су гонг и флаута.

Жетва пиринча је најсвечанији момент у години. Пиринч се преноси са поља у ко-

укусно спрењено јело. Дневни оброк се састоји од пиринча, поврћа и рибе припремљене на неколико начина. Жене вешто припремају храну, а нарочито спретно суше сољену рибу.

ТВОЈЕ СУКНО ЈЕ У ТВОЈИМ РУКАМА

Сиромас је био нарт Сирдон. Узео он од једног човека на зајам комад вунене тканине и никако није могао да му врати дуг. А овај му стално долазио и тражио да му се дуг врати. Али, увек се враћао празних руку. Шта све није измишљао Сирдон да одгоди враћање дуга.

Једном, у договорени дан, опет је зајмодавац кренуо Сирдону. Кад је стигао до његове земунице, викнуо је:

- Ехеј, да ли је Сирдон код куће.
- Није! — одговорили су му.
- А где је?
- Ту, негде близу, копа јарак за воду.
- Отишао зајмодавац тамо.
- Желим ти радост, Сирдоне.
- Нека буде благословен твој долазак.
- Сирдоне, време је да вратиш моје сукно. Доста си изврдао дуг. Стиди се... Савести тебе имати...
- А зар га ја одричем? Буди милостив и не говори ми

ПРИЧЕ О НАРТИМА

Нарти су живели слободно у родојским скупинама. Сви мушкарци редовно су се састајали на нхасе — у народној скупштини — где су расправљали о својим пословима и потребама. Кад су били принуђени да ратују, уједињавали су се и бирали за вођу најпаметнијег и најхрабријег између себе — Урзимата. Сослана или Батрадза. Али, и међу нартима је дошло до друштвених и имовинских неједнакости. Појављују се феудалци — адари. Надувени Бурфарики много је богатији од осталих нарта. Мудри Сирдон је сиромашак, без породице, што у родојском систему значи да је бесправан. Он не живи у родојској кући као остали нарти, већ у земуници. Нарти му се потсмевали, али он се на то не обзирао. Јер, људи не могу без његових савета. Сирдону завод приписује проналазак фандира — осетинске харфе. И данас се песме о нартима певају уз пратњу фандира.

више о томе. Шта мислиш, шта ја ово радим. Брига о твојем сукну довела ме је овамо.

— Шта то говориш, Сирдоне? Где је твоја брига о мом сукну? Мене моје очи не варају: ти ту копаш јарак за воду.

— Ништа ти не схваташ, брате. Ето ископаћу овај јарак, навратићу у њега воду, а по ивицама јарка посадићу трње. И кад год овце и козе буду одлазиле на пашу и враћале се с ње, увек ће свратити до јарка да се напију воде. Пробивајући се кроз трње, оставиће на њему одличну вуну. Све ту вуну ћу скупити, откаћу сукно и вратити ти дуг.

Маколико да је био љут на Сирдона, човек није издржао и насмејао се.

— Зашто се смејеш? — увредио се Сирдон. — Можеш да рачунаш да је твоје сукно — у твојим рукама.

Одмахнуо сусед руком и вратио се кући. Шта му је друго и остало?

А Сирдон још и данас сади трње.

КО ЈЕ КОГА ПРЕВАРИО?

Имао Сирдон угојеног овна. А гле, нарти стали да смисљају како да га поједу. Једном, кад су седели у нхасе, рекосе они Сирдону:

— Знаш ли, Сирдоне, да долази смак света. Све ће пропасти, и твој масни ован такође. Боље, онда, да одемо на обалу реке, да га закољемо, испечемо, наједмо се до сита, а онда нек с нама буде што буде.

Сирдон се није противио. Једног сунчаног дана скупили су се нарти на обали реке, а Сирдон је довукао свог украњеног овна. Под дрветом, на брежуљку, изабрали су лепо место, заклали овна и исекли га на комаде.

— Сад да се освесимо! — казали су нарти.

Скинули се они и ушли у воду. Купају се... А проклети Сирдон покупи тада њихова одела и баца их у ватру.

Освежили се, изишли на обалу.

— Сад ћемо се погостити. Лепо је Сирдон отхранио за нас свога овна.

Хоће да се обуку, а од одела ни трага.

— Који је враг однео наша одела? — запиташе Сирдона.

— Ја сам их бацно у ватру, — одговори Сирдон.

— Шта? Ти?

— А зашто ће вам одело? И тако ће ускоро смак света. Можете га и голи дочекаати.

Згледали се нарти и ништа нису могли да одговоре Сирдону.

ТОЧКОВИ ИЗ УТРЕХТА

Велики плисирани оковратници, такозвани „колоки точкови из Утрехта“, били су у

моди почетком 16 века а носили су их и жене и мушкарци. Уколико је оковратник био велики, утолико се сматрао модернијим и елегантнијим.

ПОЛОВИНА ЧОВЕЧАНСТВА

Према последњим подацима које је објавио УНЕСКО, половина становника на земљи не

зна да чита и пише. Највећи проценат аналфабета има Африка: 80 одсто.

ДУГАЧКИ НОКТИ

Припадници некадашњег старог кинеског племства пуштали су — као знак свог порекла и доказ да су толико изнад осталих људи да не морају ништа физички да раде — да

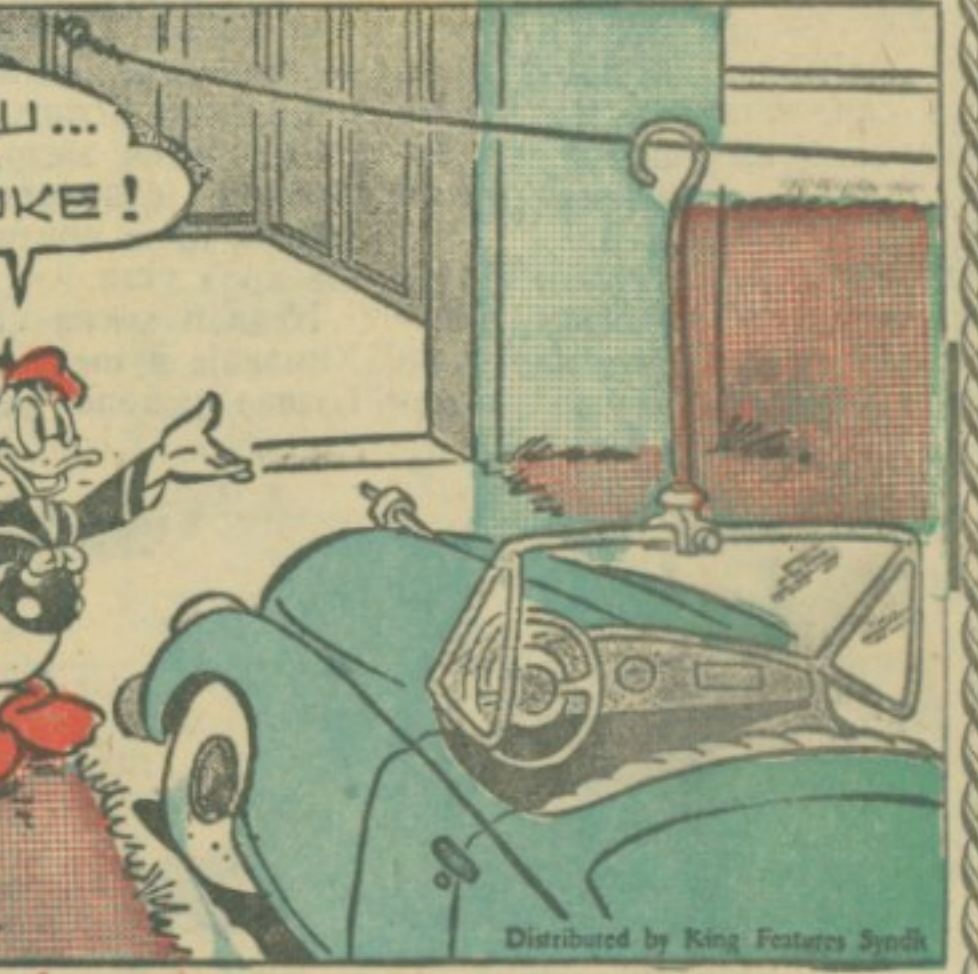
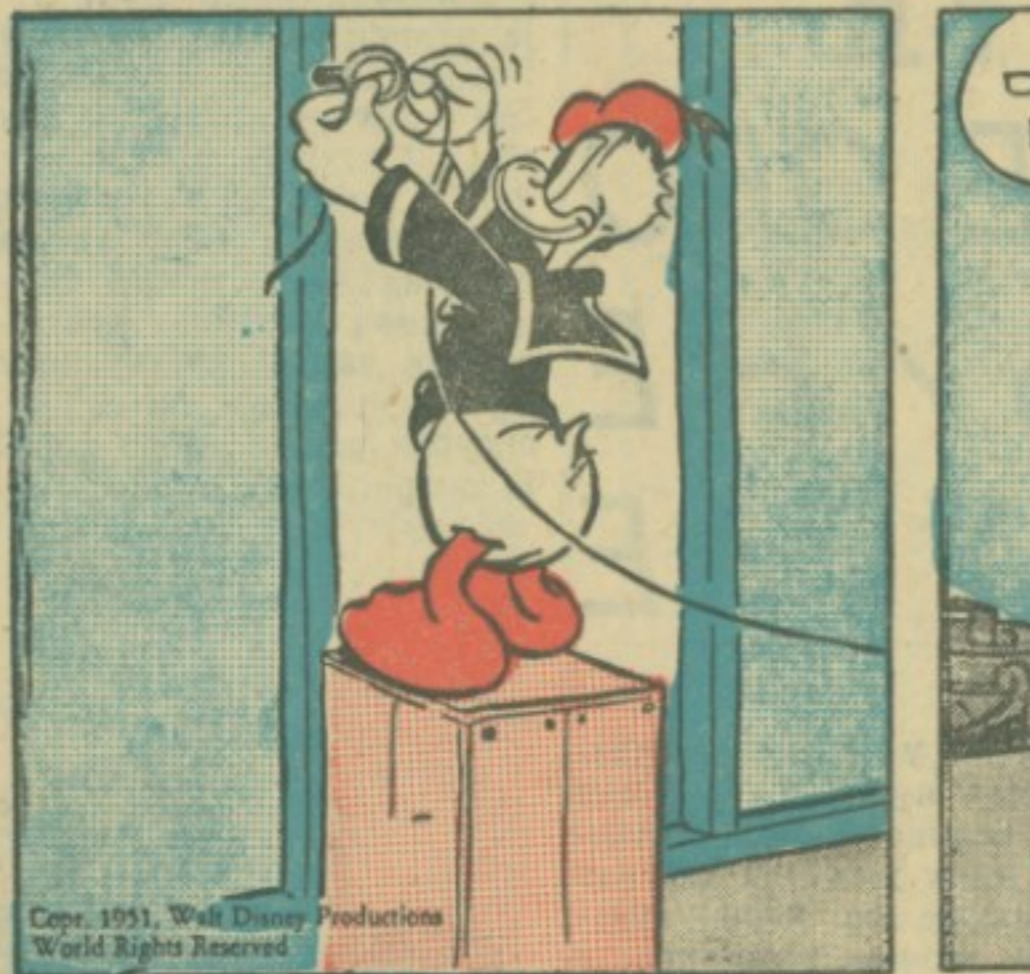
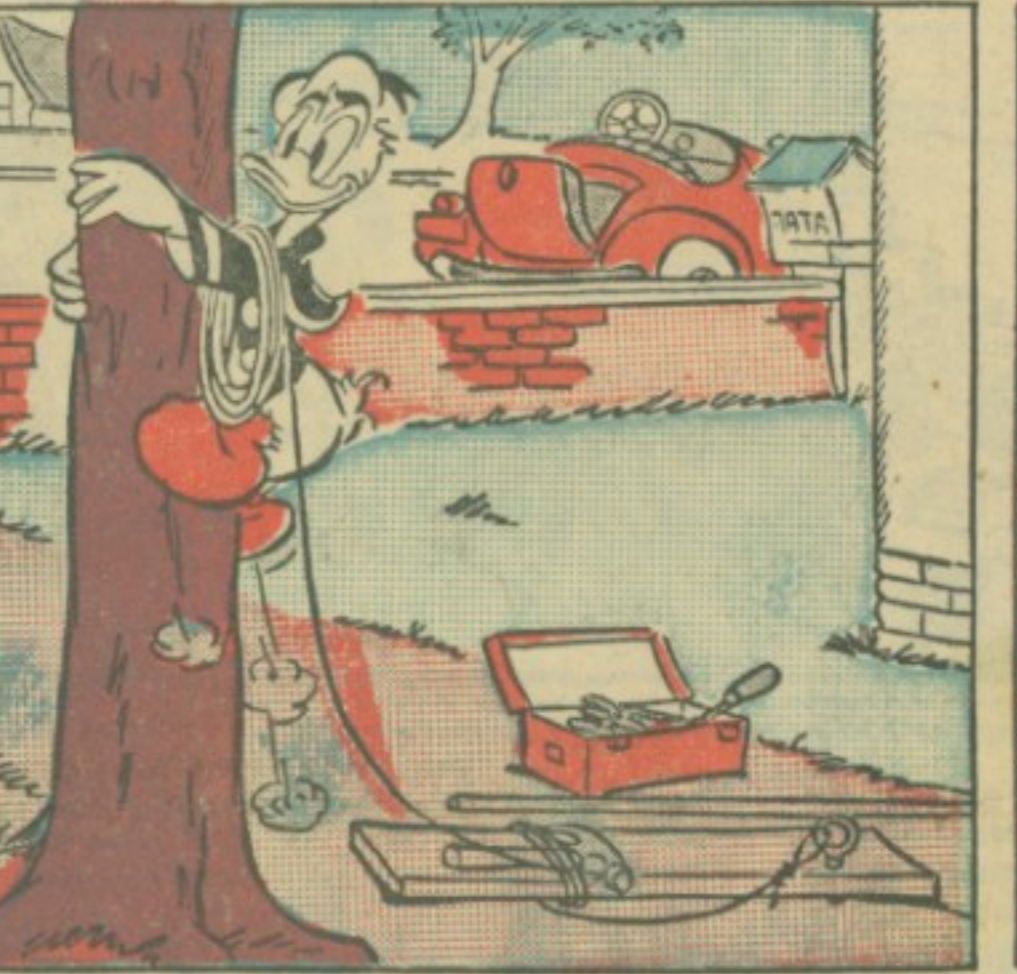
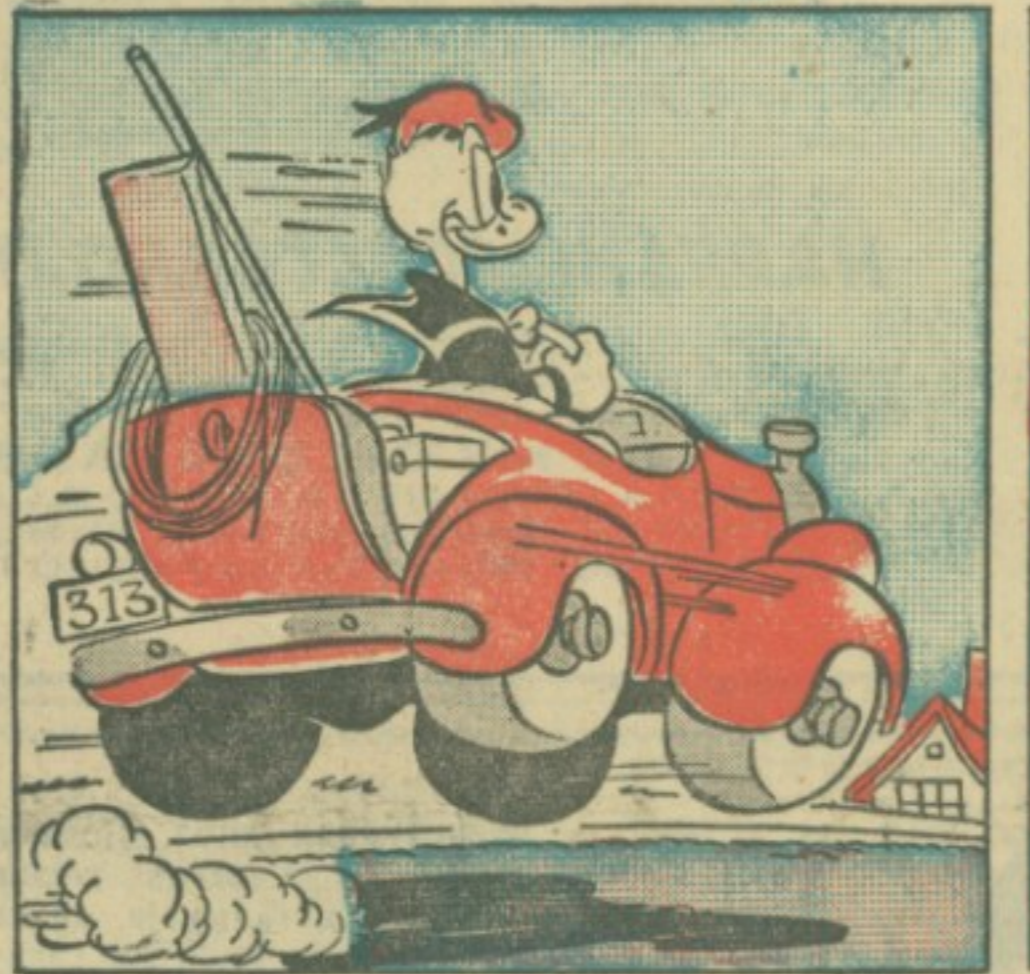
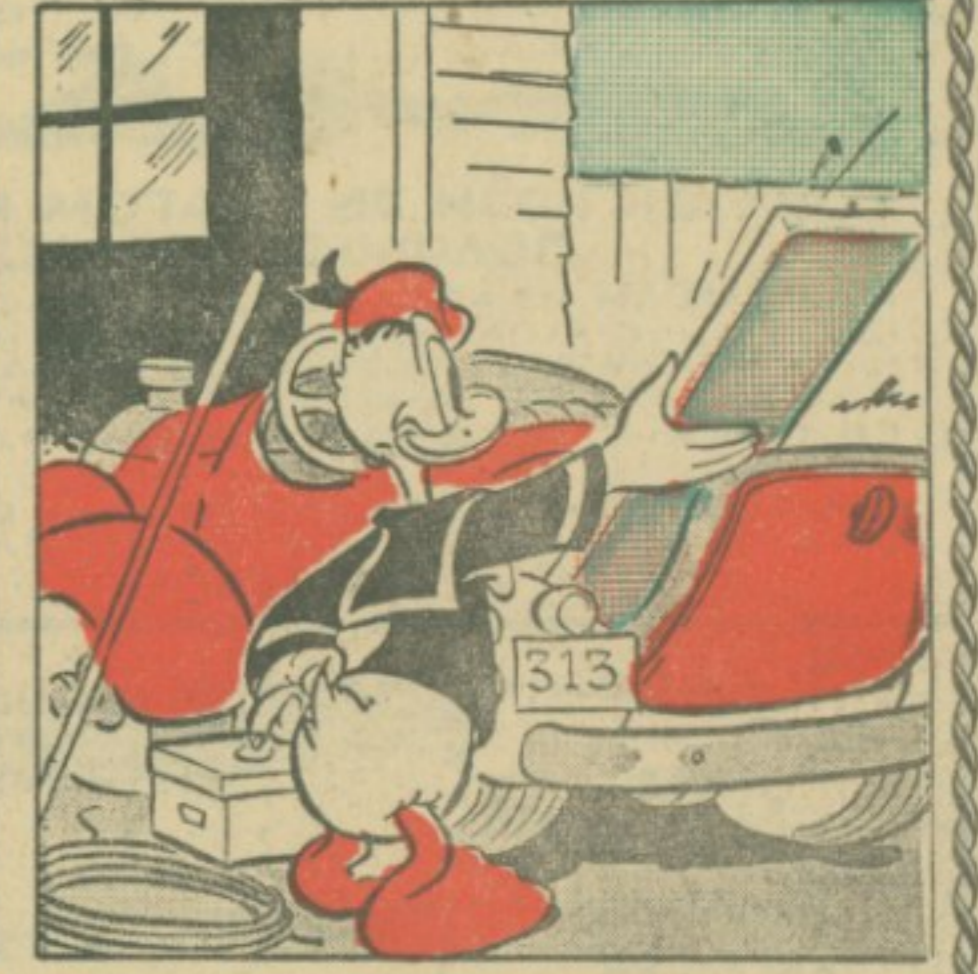
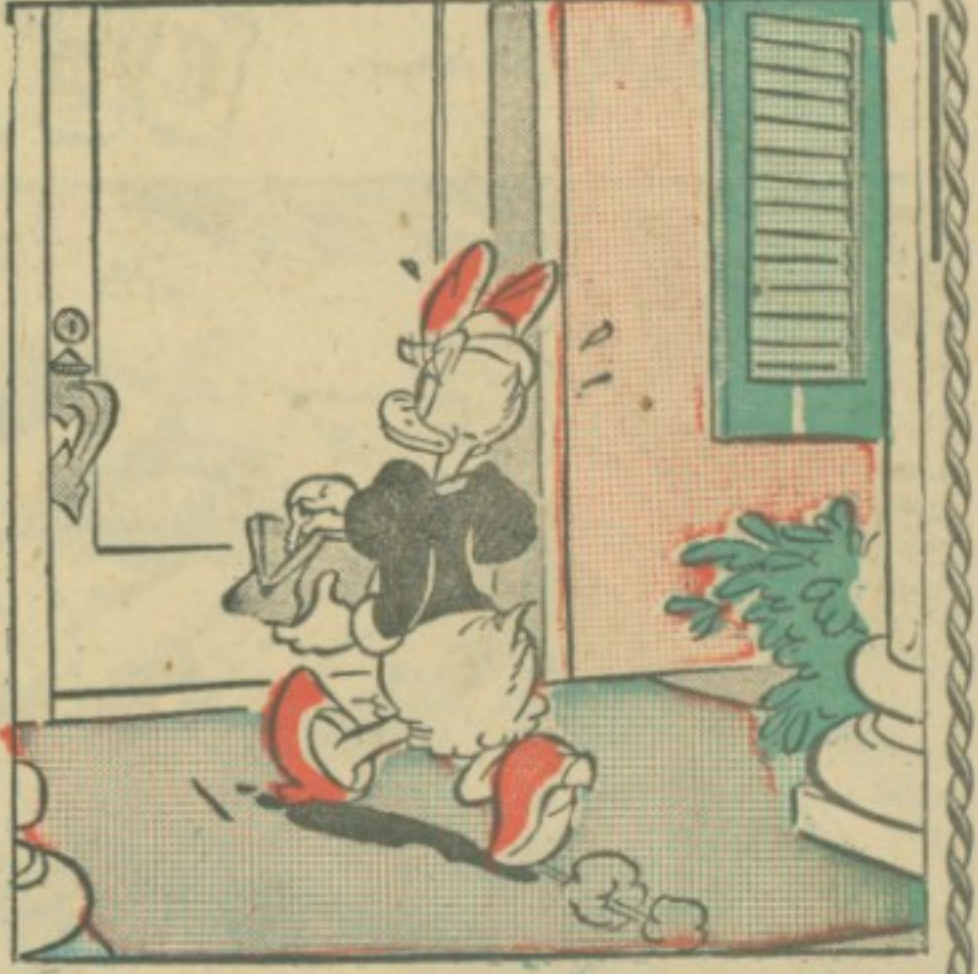
им на левој руци расту нокти. Уколико су нокти били дужи, утолико је њихов сопственик сматран отменијим и племенитијим. За негу оваквих ноктију постојале су нарочите слуге које су их чистиле и лакирале.

ЗВУЧНА ДУГМЕТА

Једна америчка фирма пустила је недавно у продају дугмета за манжете на мушким

кошуљама у која је уграђен по један мали „вергл“. Сваки притисак на малу пречагу покреће „вергл“ и он свира пријатну и благу мелодију.

ДИВАНАНА

Диванана је део једне централне просторије у кући одвојен стубовима, у коме су још и почетком овог века наши преци у градовима дочекивали своје госте заваљени у јастуке меких и ниских софа. Сама архитектура кућа у којима су се такве просторије налазиле води порекло са Оријента, и преко Египта долази до Грчке, а чак и у ископинама Помпеје има таквих остатака. Са друге стране она се преко Босфора и Мраморног Мора проширила на градове Мале Азије. До нас је тај утицај продро директно преко Турака, али се задржао и после њиховог одласка.

Првобитно, тај централни део око кога су околу поређане собе био је отворен као неко мало двориште, а доцније је покривен и од њега одељени и мало уздигнути део називан је диванана, што на персиском значи мали балкон, на који је уствари и лично. Данас би то одговарало претсобљу — холу као централној просторији стана одакле се улази у друге собе, излази у башту ако је кућа приземна или пење на горњи спрат.

Нова вакцина

Нову вакцину против грипа произвео је професор универзитета у Лењинграду, Смородинчев. Пошто је његов лек са успехом примењиван у Совјетском Савезу у току протекле зиме, лењинградског професора позвао је у Лион Међународни симпозијум за вирусологију где је Смородинчев изложио начин справљања свог лека. Примена вакцине у Лиону, а затим у Милану, открила је њено успешно дејство при лечењу грипа.

У СОПСТВЕНОЈ РЕЖИЈИ

Електрична јегуља има сопствену „електричну централу“. Више од половине њеног тела састоји се од сићушних хелија

од којих свака има напон од 0,1 волта. Својим телом она може да нанесе електрични удар чији напон износи преко 300 волти.

ОД ЈЕДНОГ...

Чувена дела обично доцније инспиришу друге уметнике за стварање нових дела. Познати арапски ратник и песник Антар, или како му гласи пуно име Антара-ел-Абзи, који је живео крајем VI и почетком VII века, био је писац једног од седам (неки сматрају да их је осам) песама најстаријих споменика арапске поезије Моалака. Био је син обичне праље али његова слава као ратника и значај његовог песничког генија донели су му углед који је све више растао

Доцније, али пре Крсташких ратова, настао је Роман о Антару, литерарно дело у поетичној прози пуно података о примитивним обичајима Араба још пре Мухамеда. Изврсно приказивање борби и битака у којима је учествовао и Антар као и високих подвига војске и појединих ратника учинили су овај роман толико популарним да је он постао за Араба исто што је роман „Хиљаду и једна ноћ“ за муслиманском оријенту.

Руског композитора Римског-Корсакова инспирирала је та славна прошлост арапског војсковође и он је, проучивши елементе њихове народне музике, створио (1874) симфоничку поему под тим именом, познату и као Друга симфонија. Доцније ју је он прерађивао и употпуњавао тако да је дефинитивно довршена 1893.

Четири дела те поеме послужила су доцније за компоновање прелудијума (инструментираниг увода) за једну драму у стиховима од Шекри Ганема, која је приказивана у париском Одеону 1910 године. Али то још није крај. Према тексту те драме настала је драма у стиховима — у четири чина и седам слика — од Габријела Дипона која је тек после пишчеве смрти изведена у париској Опери 1921 године.

Ripley's ~ ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ СНАГОМ МИШИЋА ПОЛОМИО ЧАМАЦ

НЕД. ЈОАН ИЗ АВЕДОВЕЈА, У ВЕЛУ, КОГА ЈЕ 1812 ГОДИНЕ УВРАТИО ЈЕДАН ВОД ЗА НАЦИОНО УЗИМАЊЕ У МОРИДРИЧУ ПОБЕГАО ЈЕ РАЗВАЛИВИ ЧАМАЦ У КОЈИ СУ ГА ВЕЗАОГ СТРАДАЛИ — ОДУПРЕВШИ СЕ СНАЖНО НОГАМА И РАМЕНИМА О НЕГОВЕ СТРАНЕ ПОШТО ЈЕ БИО ОДЛИЧАН ПЛИВАЧ СТИГАО ЈЕ ДО ОБАЛЕ ПРЕ СВОЈИХ НЕПРИЈАТЕЉА И НЕСТАО БЕЗ ТРАГА

НИЧИЈА ПОСТЕЉА

РУБЛЕ НА ОВОЈ ПОСТЕЉИ У ЈЕДНОМ ХРАМУ У МАХАБЛЕШВАРУ, У ИНДИЈИ, МЕЊА СЕ ВЕК 400 ГОДИНА СВАКЕ ВЕЧЕРИ ИДКО У ЊОЈ НИКАД НИКО НИЈЕ СПАВАО

УПОТРЕБА РУЖНИХ РЕЧИ

КАЖЊАВАНА ЈЕ НЕКАД У САМЕРВИЛУ (САД) СТАВЉАЊЕМ ПРЕСТУПНИКОВОГ ЈЕЗИКА У ПРОЦЕП РАКЛАСТЕ ГРАНЕ

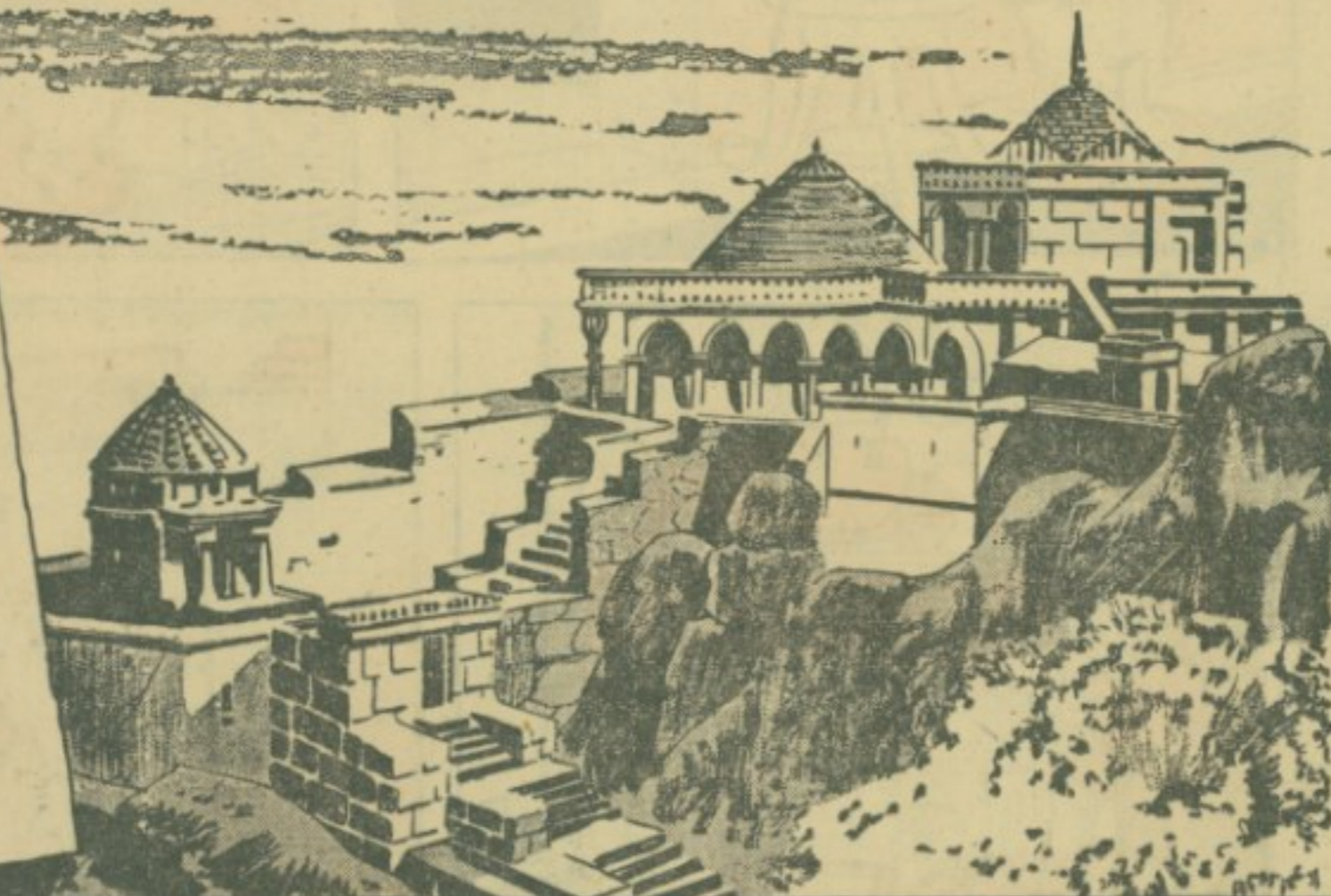

НАРЕДИО СОПСТВЕНО ПОГУБЉЕЊЕ

НЕМАЧКОГ ВЛАДАРА ВЕНЦЕЛА (1361-1419) ТОЛИКО ЈЕ ЗАНИМАЛО ДА РАЗНА КАКО СЕ ОДЕБРАЈУ ОГУЂЕНИ НА СМРТ ДА ЈЕ НАРЕДИО СВОМ ЦЕЛАТУ ДА МУ ОТСЕЧЕ ГЛАВУ КАД ЈЕ УПЛАШЕН ЦЕЛАТ САМО ДОДИРЊУ ВЛАДАРЕВ БРАТ ТУПОМ СТРАНОМ МАЧА — ВЕНЦЕЛ МУ ЈЕ ЗБОГ НЕПОСЛУШНОСТИ ОДРУБИО ГЛАВУ

ДРВО КОЈЕ СЕДИ У БЛИЗИНИ МИЛТОНА У САД

ХРАМ БХАДРАКХАЛАМ (ИНДИЈА)
САГРАДИО ЈЕ 1728 ГЛАВНИ САКУПЉАЧ ПОРЕЗА НИЗАМА ОД ХАЗДЕРА — БАДА УТАЈИВШИ У ТУ СВРХУ 600 000 РУПИЈА НИЗАМ МУ ЈЕ ОПРОСТИО КРИВИЦУ ПОШТО ЈЕ САЂАО ДА СЕ МУ НОВАЦ КАД ТАД БИТИ БРАКЕН

Дуван се код нас, и у многим другим земљама, ужи ва свега на три начина: у облику цигара, цигарета или пушењем на лулу. Али, ако „прошетамо“ по свету открићемо их још много; толико да их све не бисмо могли ни набројати. У време кад су први истраживачи стигли на Нову Гвинеју доморочи су их понудили цигаретама дугачким два ме-

тра. На Новој Гвинеји цигарете се — плету. Наиме, од увијеног лишћа дувана плету се прави конопици дугачки преко два метра. Као цигарет папир служи лишће банане. У те циновске цигарете долазе и циновске мушкетиле: дугачке преко један метра и широке неколико сантиметара. Дим се увлачи кроз ноздраве, а издише кроз уста. Нека племена на обронцима Хималаја пуше — кроз земљу. Пушач ископа две повелике

ДИМ СЕ ВИЈЕ ОКО ЗЕМЉИНЕ КУГЛЕ

ју котурови дима. Помисливши да се то његов господар западио, слуга му је, да га угаси, сручио пиво на главу. Енглески краљ Џејмс I био је велики противник пушења. Године 1604, он је чак и написао једну расправу под насловом „Оптужба против дувана“ у којој је оштро осудио моду пушења међу људима, од којих „неки троше три, па и четири стотине фунти годишње за тај претерано скупи смрдеж, које би се, ја сам сигуран, могле много корисније потрошити“.

Разуме се да пушачи у Енглеској нису послушали његове савете, па чак ни забране које су касније издале. Дуван је најзад стекао право грађанства. Међутим, морали су да пробу векови пре него што је женама било дозвољено да јавно пуше. Кад су студенткиње Смитовог колеџа у америчкој савезној држави Масачусетс добиле „пушачку дозволу“, тадашњи претседник је изјавио поводом тога: — То је првава, скупа и нехигијенска навика — којој сам ја ипак веома привржен.

Користан утицај

Уметничка снага композитора у додиру са елементима просто-народне музике, том правом ризицом инспирације, увек је стварала велика дела. Тако су неки композитори постади изразити претставници свога народа и задржали чисто национални карактер, као што је Едуард Григ у Норвешкој, у Шпанији Гранадос, де Фалга и Албениц у Русији група око Балакирјева, у Финској Сибелијус, Шопен у Пољској, у Чешкој Сметана. Али има и оних који су поред елемената из своје националне музике упознавали и узимали мотиве и из туђих народа и затим их на свој уметнички начин обрађивали. И са мом Бетовену су примитивне мелодије понекад послужиле да допуни неко своје врхунско дело. И њега и Хајдна су заинтересовале чак и мелодије неких хрватских песама. Поз-

нати су такође Бетовенови Руски квартети, посвећени Раумовском, са руским народним мотивима. Тако је и Едуард Лало, иначе француски композитор, написао Шпанску симфонију за виолину, Руски концерт, Норвешку рапсодију, увек са мотивима из одговарајуће народне мелодије. Морис Московски, пољски композитор, створио је Шпанске игре за клавир, а Морис Равел, Француз, компоновао је оперу Шпански час, која је давана у Опери комик у Паризу 1911 године, симфонију Шпанска рапсодија (1907) и Шехерезаду са источњачким мотивима. Пучини, Италијан, створио је познату оперу Малам Бетерфлај о малој Јапаници То-То Сан, Бизе, Француз, своју чувену оперу Кармен о шпанској циганки, и многи други. Иако ови примери нису нимало бирани пада у очи да је нарочито много композиторе инспирисала темпераментна шпанска народна музика.

рупе у земљи и споји их подземним тунелом. У прву рупу ставља лишће дувана и ту га запали, а затим чучне крај друге рупе и удише дувански дим. Понекад се притом служи и шуљом бамбусовом трском чији један крај ставља у рупу, а други у уста. Пушење „кроз земљу“ може се срести и код неких афричких племена, мада са извесном малом разликом: уместо да чучне, пушач леже потрбушке на земљу и устима се надноси над отвор из кога избија дим. Персијанци и други азиски народи изумели су најбољи филтер: наргиле. Приликом пушења дим пролази кроз посуду с водом која га хлади и унија сав никотин. Остјаци, сибирски народ који живи крај реке Оба, напуне најпре уста водом, а затим повуку из луле и заједно прогутају воду и дим. Дејство једног оваквог „гутљаја“ дима на организам толико је јако, да човек може да падне, што се уосталом често и дешава. Због тога Остјаци пуше готово увек седећи.

Кад жена у јапанском племену Аину пуши, то је знак да је у великој невољи. Наиме, кад једну жену из тог племена оптуже за неки преступ или злочин, приморавају је да попуши неколико дула узастопце. Пепео из дуле ставља се тада у чашу и тај „напитак“ оптужена жена мора да испије. Ако јој од тога позли — а коме од тога не би позлило? — сматрају је кривом. Индијанци из амазонских дунгли кувају лишће дувана све док не добију густу, лепљиву течност. Скувани дуван „пуши“ се на тај начин што се мала количина течности ставља на језик. Индијанци из племена Архуака, које живи у Колумбији, носе ту течност у малим тиквама. Кад се два Индијанца сретну, сваки од њих у знак поздравља, замочи прст у тикву другог а затим овлаженим прстом додирне своје усне.

Сер Валтер Рали, човек који је донео у Европу дуван, и сам је једном платио данак новој страсти. Наиме, он је једног дана затражио од свог слуге да му донесе пехар пива. Кад је слуга ушао у собу затекао је Ралија како замишљен седи у наслоњачи с неким чудним предметом у устима, док му се око главе ви-

Идеална библиотека

Последњих година издања књига за децу достигла су знатан напредак. Посвећује се велика пажња правој садржини, наравно, али и опреми читаве књиге. Праве се укусни омоти у боји, обраћа велика пажња квалитету хартије и лепоти илустрација, као и свему другом што једну књигу чини привлачном. Многи савремени стручњаци сматрају да је досадашњи начин штампања књига застарео за данашњу децу и ударају по погрешном мишљењу да осредње опремљена књига може да задовољи дете, јер ће је оно ионако испрљати и поцепати за неколико дана. Поред тога што првенствено треба pazити на избор писца и илустрација дете ће научити и да чува саму књигу ако је она по изгледу лепа.

Поред Робинзона, Гуливера, и дела Жил Верна, Додеа, Андерсена, видело се да су и други велики писци нашли на одличан пријем код деце. Неки француски стручњаци мисле да деци од седам до четрнаест година треба већ дати специјална издања „Млетачког трговца“ од Шекспира, „Јаднице“ од Виктора Игоа и слична, да би се навикла на класике још одмалена. Разматрајући ова питања у вези са децом литературом стручњаци сматрају да приликом илустравања књига треба избећи бруталне и лакосне сцене, од оруђа приказати само мач а никако револвер и слично. На илустрацима је одговорна дужност да даду све аутентично: боје, костиме, делокупни декор, а да би то постигли они морају да разгледају музеје, библиотеке, фотосервиси, као и да се саветују са стручњацима.

ФРЕДЕРИК МИСТРАЛ СТОЈИ ПРЕД СТАТУОМ ФРЕДЕРИКА МИСТРАЛА У МАЈАНУ. ОН ЈЕ УНУК-НЕЊАК ПЕСНИКА МИСТРАЛА И ЊЕГОВ ПОСЛЕДЊИ ЖИВИ ПОТОМАК БИО ЈЕ АДВОКАТ, РОМАНСИЈЕР, ЕСЕЈИСТ И ПРЕДАВАЧ. НАПУСТИО ЈЕ АДВОКАТУРУ И ПОСВЕТИО СЕ САВ МУЗЕЈУ ФРЕДЕРИКА МИСТРАЛА. ТУ ЈЕ ОН ЧУВАР МНОГОБРОЈНИХ УСПОМЕНА КОЈЕ ЈЕ ОСТАВИО ЊЕГОВ ДЕДА. НАПРИМЕР: НЕКОЛИКО ДЕСЕТИНА ХИЉАДА ПИСАМА

ни који су посе-
тили пољско до-
бро у Мајани, на
ушћу Роне, мо-
гли су да виде
где се родио, жи-
вео и писао своја дела, велики
француски песник Фредерик
Мистрал. Једна проста кућица
без настрешнице, прекривена
ћерамидом и беле фасаде, би-
ла је пребивалиште провансал-
ског песника, који је и сам за
себе говорио да је сељак. Ту,
патријархално одгојен, Ми-
страл је осећао према свом
оцу племићу-сељаку, дубоко
поштовање.
Врло рано се одао литерату-
ри. Већ у својој 24 години био

вање ове литерарне групе и
мало и ужи национални значај.
Мистрал и његови другови пре-
нели су своју делатност и пре-
ко граница отаџбине, а стихо-
вима „Песма пехару“ позвали
каталонске песнике да се по-
братиме са њима.

Као прави поборник обнове
провансалског језика Мистрал
је назван „великим учитељем“
И данас постоје удружења фе-
либрижана, и ван граница

фелибрижана“, ни енциклопе-
дски речник провансалско-
француског језика.

Поред ових дела Мистрал је
са својим друговима створио
једно заједничко дело „Арма-
на Провансо“, које је постало
орган пропаганде фелибрижа-
на.

Поема „Мирејо“ слави ове
године стогодишњицу у целој
Француској као и у једном де-
лу Швајцарске, која се при-

ка. Бирнан је прво писмо на-
писао Мистралу у јесен 1880, а
он му је одговорио 18 новем-
бра, и затражио пројекте и
предлог за издавача. Као са-
радник часописа „Илустраци-
он“ који је издавала књижара
Ашет, Бирнан је брзо свршио
посао да Мистралову збирку
изда та париска кућа. Све то,
као и познанство Мистрала и
Бирнановог оца Едуарда који
је као пуковник у рату 1870—

ку многе радове свога сина,
овај је увидео да млади човек
има дара. Споразум је био го-
тов. После тога су Мистрал и
Ежен Бирнан заједно путовали
тражећи моделе који би мо-
гли да овалдоте праве хероје
поеме „Мирејо“. Са готовим
плановима сликар се прихва-
тио посла. Као модел за глав-
ну јунакињу послужила му је
његова млада жена Јулија Жи-
рард која је тако постала оли-
чење славне Мистралове јуна-
киње.

Мистрал је рођен 1830 годи-
не у Мајану и умро у истом
месту 1914. У тестаменту је
навео да се његова огромна
кореспонденција може објави-
ти тек 1965 године, а за то
време она се чува, по жељи
песниковој, једним делом у
кући у Мајану, која је данас
музеј, а делом у хотелу Барон-
сели у Авињону.

Највећим признањем био је
Мистрал награђен када је 1904
године добио Нобелову награ-
ду за литературу.

ФРЕДЕРИК МИСТРАЛ

Француске, у Швајцарској и
другде.

Међу свим делима фелибри-
жана, песме Мистрала остале
су познате. Прво његово дело,
које је Ламартин већ одмах о-
ценио веома похвално јесте
поема „Мирејо“ створена 1859
године, када је имао свега 29
години.

Посвећујући ово своје дело
француском песнику Алфонсу
д'Ламартину (1790—1869) Ми-
страл је написао ове речи:

„Ја ти посвећујем „Мирејо“;
То је моје срце и моја душа;
То је цвет мојих година
То је грозд из Клоа
Који ти са свим лишћем
нуди један сељак“.

Посвета је написана на про-
вансалском језику и звучи то-
плије него на француском.

Поред поеме „Мирејо“ и дру-
ге песме су допринеле њего-
вој слави: „Каландал“, „Слава
херојској Прованси“, „Нерто“,
„Поема Рони“, „Златна острва“.
Није мање значајно ни његово
дело из филологије „Трезор

дружује зато што је њен гра-
ђанин Ежен Бирнан имао част
да га Фредерик Мистрал изда-
бе за илустратора својих пе-
сама. Уметнику швајцарског
кантона Вод било је тада 30
година. Али је волео францу-
ски југ, и био у сродству са
породицама из Монпељеа, па
тако заволео и Провансу. То
му је дало храбрости да пону-
ди своју сарадњу тада већ по-
знатом песнику Мистралу за
кога је Ламартин рекао: „Ро-
ђен је један велики епски пе-
сник — прави Хомер, рођен је
песник из шљунка покрајине
Кло, примитивни песник у до-
ба декадентције; грчки песник
у Авињону; песник који од
дијалекта ствара класичан је-
зик пун слика и хармоније“.

Како је Ежен Бирнан, Швај-
царац и непознат уметник у-
спео да постане илустратор Ми-
стралових дела? У књизи „Е-
жен Бирнан у земљи Мирејо“
издатај 1941 године, забеле-
жено је да су његов смисао и
одушевљење за уметност, и
страст за Југом, придобили Ми-
страла да га узме за сарадни-

1871 и члан Главног штаба ге-
нерала Хергоца много допри-
нео да француски војници бу-
ду примљени на швајцарско
тло, помогло је да дође до за-
једничке сарадње између њих
двојице.

Када је за време посете Ми-
стралу, Едуард Бирнан, иначе
човек пун духа, показао песни-

ЖАБЕ С НЕБА

У близини Анкаре недавно су заједно с кишом падале
и жабе, што су празноверни људи тумачили на разне начине.
За метеоролошке стручњаке ова појава није ништа изузетно.
Наиме, кад се облаци јако приближе земљи, настају такозване
ваздушне трубе које лако подигну са земље мање животиње,
и то чак до висине од 5.000 метара. Иначе, ове појаве су
познате и у прошлости када их је било још више.

МОЖЕ СЕ ПОВРАТИТИ

Услед неправилног држања тела, нарочито школске деце
док пишу задатке седећи у клупи или на столицама долази до
мањег или већег искривљења кичменог стуба улево или
у десно, што се зове сколиоза. Испуњење које искривљена
кичма прави познато обично као грба, назива се кифоза.
Правилним вежбама нарочито у почетном стадијуму и у
лакшим случајевима може да дође врло брзо до побољшања.

СВЕТИОНИК НА КОЈИ СЕ СПУШТАЈУ ХЕЛИКОПТЕРИ

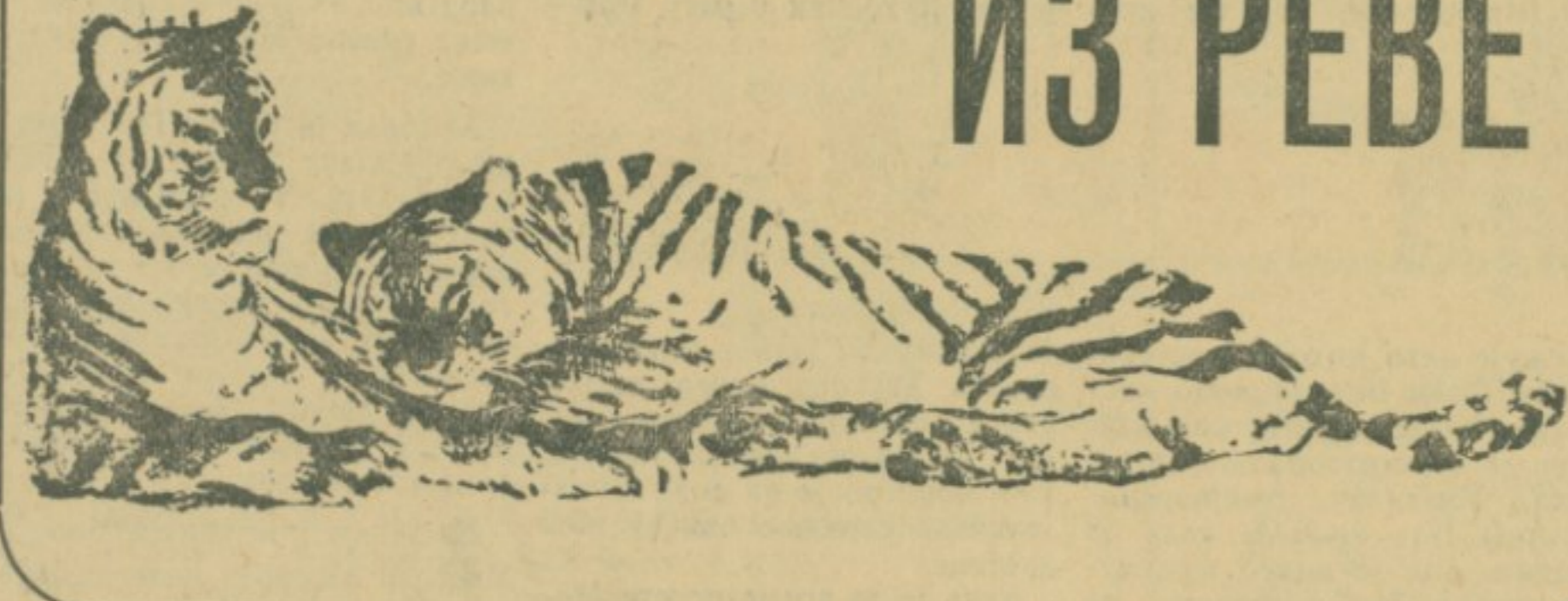
Недалеко од француског острва Уесан, западно од Бре-
ста, налази се светионик који без престанка шибају снажни
таласи Атлантика. Уз његово жало може да пристане брод

само неколико пута годишње па је зато зидање овог неоп-
ходног светионика трајало пуних двадесет година. Да би се
створила боља веза између светионичара и копна, подигнут
је нови раван кров на врху светионика где ће се спуштати
хеликоптери. Колико је познато, ово је први светионик пре-
додешен за ваздушни саобраћај.

БЕЛИ ТИГРОВИ ИЗ РЕВЕ

Фоторепортер и филмски сниматељ Е. П. Ги Један је од ретких људи из те професије који је имао прилику да види и снимити једну породицу белих тигрова. О својој посети белим тигровима написао је чланак за индиски лист „Сандеј стејтсмен“.

за време сушног периода. Бели тигрић нормално се развијао у „заробљеништву“, а заједно с њим била је држана и једна тигрица нормалне боје, такође уловљена у држави Рева.

она обитавалиште ових у читавом свету познатих тигрова, изванредан дом са обиљем слободног простора у двориштима и собама на чијим се прозорима налазе решетке. Пред очима ми је за тренутак блеснула слика старог сјаја који је некад овде владао. Али стари дани су одавно прошли! Како ли изгледају тигрови?

Недавно ми је ука-зана ретка привилегија да одем и видим беле тигрове из Реве у њиховом замку у Говиндгару, неких двадесет миља далеко од града Реве. За то сам добио специјалну дозволу од махараџе од Реве коме и припадају ове јединствене животиње: један диван, велики бели тигар с тигрицом нормалне боје и четири бела тигрића.

Бели тигрови су, разуме се, прави албиноси само у случају ако имају ружичасте очи. Такозвани „бели тигрови“ могли би се најтачније дефинисати као делимични албиноси којима недостаје пигмент, нека врста изрода, као што су то и црни леопарди који имају суншце пигмента. Црни леопарди углавном се срећу у областима где има много воденог талога, а бели тигрови, пак, у пределима с мало кише.

Ја сам и раније виђао у музејима и приватним збиркама тигровске коже бледих боја. Понекад су то били оригинални „бледи“ тигрови, а понекад коже обичних, само старих и „оседелих“ тигрова. Док смо се каменним степеницама пели на галерију старог дворца, очекивао сам да видим неку мрзовољну животињу жртва крм-боје с мрким пругама. Али, погледавши с галерије у сеновити угао једног од дворишта, спазно сам заостао белог тигра, који је лежао врчен и бесно режао на нас. Ни трага од крем или браон боје! Аветињски боо, са аветињским пепељастосивим пругама! Зар је могуће да је стваран? На то

питање тигар је одмах одговорио кад се подигао, достојанствено начини неколико корака, а затим журнуо према нама преко дворишта уз заглашени урлик, који је одјекивао кроз празне, прањаве собе и ходнике старе палате.

ЛУНА. КРАСНА НОЋНА ЛЕПТИРИЦА. НЕМА УСТА И НИКАД НИШТА НЕ ЈЕДЕ

Тигар се затим вратио у свој угао, склупчао се на земљу и севнуо очима. А онда је поновио свој напад. Обузет шмвљењем према тој дивној животињи, за тренутак сам заборавио своју камеру и прави циљ своје посете. Али сам зато следећа два часа посматрао и фотграфисао тог дивног тигра и његову породицу која се налазила у суседном дворишту.

Необичан начин исхране

Човек сматра да је остао гладан ако бар три пута дневно не једе. За исхрану људима служи готово иста храна, али се она разликује нарочито у начину справљања.

Али код животиња је исхрана интересантна: неке једу једанпут дневно, друге непрекидно за време светлости, а неке само у току ноћи. Постоје друге које с великим апетитом непрестано једу по неколико месеци у години, а онда месецима не једу ништа. Најчудније од свих су оне које никад ништа не једу, као што је Луна, лептирица која и немз уста.

Ровчица, најмањи сисар на свету, може да унесе у стомак само малу количину хране, али зато мора да једе чешиће од било које друге одрасле животиње. Ако би се ровчица лишила хране само за пола дана, онда би, кажу стручњаци, сигурно утинула од глади.

Када не спава црни медвед је велики ждрероња. Храна му је веома разнолика, у слатко је рибе, жабе, корњаче, мишешве, мраве и њихова јаја, пчеле и мед, многе врсте купинастих плодова, воће, поврће и разна корења.

Лос једе маховину, лишаве, лишће и граничне понеког дрвећа. Велик је љубитељ и водених биљки а често ће се заљубурити и испод воде да би дочепао своју омилјену храну — корен локвања. Око 20 килограма хране дневно поједе одрасли лос.

Подручје које је некад чинило индиску државу Рева одавно је чувено по повременим појавама белих тигрова. У спортским дневницима који се воде последњих педесет година забележено је за то време ништа мање од осам белих тигрова. Већина њих је убијена и сачувана као ловачки трофеји. Али, кад је 1951 године био виђен последњи бели тигар, њега нису убили, већ су га живог уловили и чували у „заробљеништву“ — где се и данас налази.

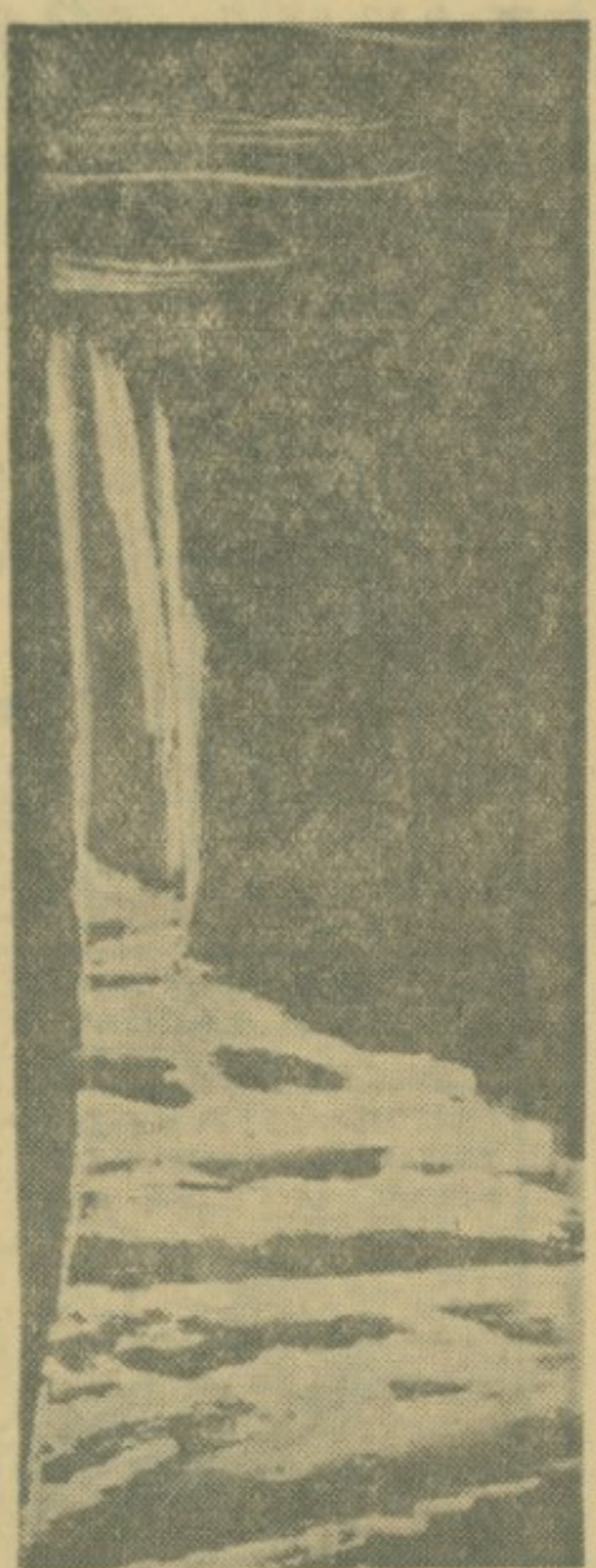
Бели тигар из Реве и његова тигрица добили су три потомка — сва при нормалне боје. То је било велико разочарање и тигрица је због тога уклоњена. Једна жена, нормалне боје, из друге „партије“ његових потомака, који су угледали свет 1955, држана је затим с белим тигром, својим оцем. Њихови праи потомци, сви бели, дошли су на свет у октобру 1958 године. Ова четири тигрића потпуно су истоветна са оцем: имају пепељасто сиве пруге на потпуно белој подлози, ружичасте „јастучиће“ на шапама и ледевоплаве очи. Младунци су здрави и већ су прешли на исхрану месом.

БУЛДОЖЕРИ ОТКРИЛИ МЕГАЛИТСКЕ СПОМЕНИКЕ

Ево како се то догодило. За време једног великог лова у мају месецу те године, хајкачи су истерали из дунгле једну тигрицу са четири деветомесечна младунчета. Троје од њих било је обичне боје, а једно бело — веће и јаче од осталих. Мајка и троје младих су убијени, а бели тигрић био је касније, помоћу адеље воде, намамљен у кавез и тако ухваћен. Лов се, на име, одржавао у једном безводном крају, и то

Био је јасан, сунчан дан кад сам стигао у стару, ненастањену летњу палату махараџе од Реве. У овој палати већ петнаест година не живи нико. То је огромна грађевина, упола гарђава а упола двор, са безбројним одајама. Кажу да је некад као од шале примала 1500 гостију који су могли, ако не желе, никад да сретну једни друге. Данас је

Северозападни део Француске, нарочито Бретања, покривен је многобројним гомилама камења, мегалитских хумкама, које тамо стоје је пуних четрдесет до педесет stoleћа.

Једног лепог дана, неки окретан предузимач који гради путеве и јавне грађевине, запито се — зар није приметније да се готово камење које стоји по пољима товари на камионе него да се стене у каменоломима одбијају динамитом. Пошто је добио дозволу за рад и платио разним власницима да се са њихових земљишта скину непотребне гомиле камења, дотерао је камионе, булдожере и дизалице, па се бадио на посао.

Међутим, убрзо га је чекало изненађење. Булдожери су зау ставиле огромне камене плоче које су се налазиле на улазу у једну мрачну одају. Предузимач није хтео много да мисли може ли ова одаја и коме другом да користи сем њему и пошто је целу хумку разорио прешао је на јужну гомилу која је била дуга 85, широчина од 25 до 35, а висока око осам метара. И ту се налазило доста каменних плоча које су могле њему да послуже, па зато није ни позвао ло-

калне власти да се посаветује с њима, већ је и ту хумку срушио.

Тек после дужег времена сазнало се шта раде његови булдожери. Позван је на одговорност и према француским законима осуђен због уништавања споменика културе — на седам и по милиона франка казне. Сада, пошто му је забрањен рад, дошли су археолози са својим будацима.

Отварањем нових хумки наука казне. Сада, пошто му је забрањен рад, дошли су археолози са својим будацима.

Отварањем нових хумки наука казне. Сада, пошто му је забрањен рад, дошли су археолози са својим будацима.

Отварањем нових хумки наука казне. Сада, пошто му је забрањен рад, дошли су археолози са својим будацима.

СИМА ЗИМА
КАО ФИЛМСКА ЗВЕЗДА

ЈА... ДУГО САМ БЕК НА СУНЦУ... ПА ОВО ТРЧАЊЕ... БОЈИМ СЕ ДА КУ СЕ...

ПЛОП!

ХМИ СВИ СЕ НЕ КАКО ЧУДНО ПО НАШАЈУ! ЧОВЕК БИ ПОМИСЛИО ДА ЈЕ ЗАСТА ВРУКНА!

НАСМЕШИ СЕ!

ДИВНО, ЧАРОБНО, ВЕЛИЧАНОСТВЕНО! КАКВА ГАМА... ПУБЛИКА РЕ ТЕ ОБОЖАВАТИ!

ТАКО ЈЕ... ТАКО ВРУКИНА!

ПОД ЦЕНЗОРСКОМ ОЛОВКОМ

И у некадашњој преткумановској Србији цензура је претстављала Демоклов мач који је стално висео над главама уредника нарочито социјалистичких листова. Због „цензорских маказа“ и полицијских „црвених оловки“ многи написи у тим листовима нису могли угледати света. Или су на светлост дана пуштани тако немилосрдно осакаћени, да им се тешко могао ухватити смисао.

Више ваљда него и једном новинару у Србији цензура и цензори су загорчали живот Душану Поповићу, дугогодишњем уреднику „Радничких новина“. Са њима је он био стално на ратној ноzi. Због големих мука које су му цензори често задавали штрицајући својим маказама чланке у „Радничким новинама“ — док оне најзад нису 1914 године савим забрањене — Поповић је био прогласио себе за „великомученика Душана“!

И оно што је у том комаду приказано.

Из програма једне приредбе графичког друштва „Јединство“, поднетог 1938 године специјалној полицији на одобрење, злогласни Вујковић, цензор за те ствари, поред осталог, није дозволио речитацку песму Косте Абрашевића „Црвена“. Преко ње је својом руком написао црвеном оловком: „Ово је забрањено“.

Том приликом је он позвао себи председника „Јединства“ и захтевао да му овај „одзвончи“ једну музичку тачку која се налазила на програму, како би се уверио да то није „камуфлирана“ композиција забрањене Интернационале. Тек после овога, „будни“ и опрезни полицајац је „милостиво“ допустио да се тачка изведе.

„Титаник“ је пошонуо услед НЕДОСТАТКА ВИТАМИНА

Највећа поморска трагедија свих времена у којој је 15 априла 1912 год. потонуо британски прекокеански брод „Титаник“ још није престала да занима поморце и историчаре и да узбуђује светску јавност. Статистике показују да се сваке године у свету још и сада објави преко 1.500 чланака о овој поморској катастрофи.

Недавно је познати немачки лекар из Бременхагена Хајнрих Витфелд објавио интересантну студију у којој износи да катастрофу „Титаника“ није изазвала ни сувише велика брзина брода, ни ледене санте, ни слаба видљивост већ — недостатак витамина у Енглеској у току зиме 1911—1912 године.

Према подацима које је лекар са немачком педантношћу прикупио та зима била је у Енглеској једна од најсуровијих. Воће и поврће се тада још није увозило у већим количинама из колонија и прегледи школске деце и морнара извршени су пролећа те године, показавши велику оскудицу витамина у организмима свих Британаца. Према томе објашњење док-

тора Витфелда је врло једноставно: официр који је био на осматрачници оне ноћи имао је услед недостатка витамина ослабљен вид и зато није на време приметно ледену санту. Исакаи многих преживелих путника са „Титаника“ који су својевремено у више махова изјављивали да су ледену санту видели читавих 20 минута пре

официра са осматрачнице добијају сада сасвим нов значај. Некада су ове изјаве приписиване фантазији путника који су за длаку избегли смрт. Међутим, пошто је утврђено да су сви они других нација и да су се преко целе зиме хранили комплетном витаминском храном, закључак доктора Витфелда да звучи доста логично.

СВЕ ВИШЕ НЕСРЕЋА ОД ДЕЧИЈИХ ИГРАЧАКА

Група младих родитеља из енглеског града Портсмаута штампала је извештај о несрећним случајевима проузрокованим дечјим играчкама. Испитано је 336 дечака и девојчица. Од свих њих, 209 су имали незгоде, и то 33 детета теже повреде, 96 лакше, 78 је имало само болове, а двоје је настрадао. У извештају се каже да је један малишан девет пута оперисан због повреда од своје стреле, један од 13 година раније се ваздушном пушком, док је једна девојчица задобила смртоносну повреду врхом сабље.

Играчке са оштрим и режакстим ивицама проузрокују више несрећних случајева од свих осталих. Такође оне од целулозда опасније су од металних зато што су ломљиве па оштри патрљци секу као орча.

На крају извештаја, група родитеља из Портсмаута тражи да влада донесе закон у коме ће захтевати да произвођачи играчака воде рачуна о безбедности деце која ће да их употребљавају. Иначе, проценат унесрећене деце повећаваће се из године у годину као и досад.

Са три Колумбова брода, која су направила епско путовање 1492 године, имала су компасе. На „Пинти“ и „Нини“ то је историјска чињеница, а са „Санта Маријом“ потонуо је и компас недалеко од Испаниоле, у Новом Свету.

Већ око двеста година пре Колумба употребљавани су слични компаси мада веома не радо јер су морепловци просто боловали од празноверја. Говорило се:

— То је права вештина — природна сила вуче иглу ка северу. Будите опрезни!

Ово је претстављало посебан проблем за Колумба и друге бродске капетане 15 века, који су схватили неопходност ове направе. Али да би задовољили и своје морнаре, који су претили да ће потопити бродове или се побунити ако се компас нађе на њима, морали су да их чувају скривене негде на броду и да их тајно контролишу — сами или с најповерљивијим људима.

На броду су постојала три места где су се компаси обично скривали: у капетановој кабини, код крмара, и високо на горњој палуби где је стајао осматрач. Верује се да су сви Колумбови бродови имали на сваком месту по један.

Изrada ранијих компаса била је груба. Танак комад метала био је намагнетисан и причвршћен на бројчанику, а доцније да би се избегле извесне сметње, ушло је у праксу да се ставља и друга игла.

Ово је донело користи а и незгоде: магнет је јаче вукао према северу него према осталим странама, што је стварало грешке при читању компаса. Због тога што су игле после извесног времена губиле свој магнетизам, на дужа путовања ношене су резервне па је и Колумбо поред свих својих послова за време историјског путовања морао да мења и подешава игле на бродским компасима.

У Колумбово време се више обраћала пажња на уметничку

Прва употреба компаса

обраду компаса него на његову стварну навигациону корисност. Бројчаник је био обојен и на њему се није налазило ништа осим шара, чак ни слова X, Ц, Е, Б — ознаке за север, југ, исток и запад. Уместо тога на страни која је показивала север налазило се неки ам-

блем, на источној неки раскошно изрезбарен други предмет. А ова страна компаса била је од највеће важности јер је казивала правац за повратак кући — пошто се ишло на запад у непознате воде Атлантика.

Колумбо је одиграо важну улогу у примени и усавршавању компаса када је прешао и магичну линију где компасне игле нису показивале никакву варијацију. Данас се то назива „деклинација“ — угао између правог и магнетског севера, одступање игле од географског поднебља.

После Колумбових путовања историчари су писали да је он био први човек који је открио деклинацију. Данас, међутим, има података да се о њој знало најмање педесет година још пре Колумбовог путовања.

Али једно је сигурно: од Колумба је компас тек добио знатно већу примену у поморским путовањима и отада је почео да се усавршава, па је, несумњиво, спасено од катастрофе много бродова у свету, а тиме и многе људских живота.

ЛОВ НА КОНДОРЕ

Родорне крике испушта циновски кондор перуанских Анда кад је ухваћен у замку ловаца. Његова снажна крила са распоном од три метра клепају очајничком снагом, али му ништа не помаже, јер је у овој борби лукави и немилосрдни орао слабија страна.

Ова грабљивица ретко пада људима у руке, јер је необично опрезна — очи које микроскопски тачно виде и изванредно чуло мириса омогућавају јој да примети и највештије скривену замку.

Перуанци су непомирљиви противници ове птице, јер напада усамљена индијанска насеља и насрће на малу децу, ламе и телад, и зато желе да овај „бандит“ буде савладан.

Опасан пут ловаца до легла циновских кондора води у висине од 4000 метара по примитивним висећим мостовима који се љуљају изнад дубоких амбиса.

Лов траје понекад данима. Ловци прво подижу полукружни ѕид од грања и бамбуса, а у средину као мамац стављају мртво јагње. Два ловаца отварају окча, али камуфлирана блатом, на другом крају држе ловици. Дуго се чека док кондор слети на плен. А тада само један трајај ласом и јаке ноге са оштрим канџама су ухваћене. Долази до дивље и немилосрдне борбе између човека и птице из које први излази као победник.

Мама се вратила ИЗ СВЕМИРА

Три мала псића се радују јер се њихова мама „Снежна пахуљица“ вратила из свемира. Она је заједно са још једном кујом, „Храбром пахуљицом“, 10 јула била избачена у свемир у једној совјетској једносатној ракети и срећно се вратила на земљу. Ова ракета, која је носила 2.200 килограма корисног терета, највећа је од свих које су досад избачене. Сем два жива путника, ракета је носила и многобројне инструменте за мерење инфрацрвеног зрачења и анализу зрачења у атмосфери. Како стручњаци тврде, ове анализе су показале да појас зрачења око Земље није непробојан.

Дневни листови Париза организовали су 1926 године један чудноват избор који је изазвао велико интересовање француске јавности: требало је пронаћи најфинијег гурмана Француске. Титула „принца гастронома“ припала је неком Курнонском и отада је он постао славан широм света. Французи, који су познати по најбољој кухињи на свету, одавали су овом необичном принцу велике почасти: био је популаран у целој земљи као какав филмски глумац, омиљен међу децом и цењен међу старијима, а на улици су му се сви јављали.

Свакако је он једини човек на свету који ни динара није трошио на своју исхрану, јер је располагао позивницама да се доживотно бесплатно храни у осамдесет најбољих париских ресторана. У свима њима увек је постављен сто за једну особу са таблом на којој је писало: „Ово место је резервисано за Едмона Мориса Курнонског, принца гастронома“. Отимање париских ресторана око његовог присуства на обеда доводило је до жучних сукоба између директора хотела, али је најзад било нађено помириљиво решење да он дође у сваког дана у другом локалу.

Популарност његова је у Француској још више порасла када је објавио велику енциклопедију јела у 32 књиге „Гастрономска Француска“. Да би написао своје животни дело, он је годинама путовао по земљи, обилазио ресторане, ка-

ФРАНЦУСКИ „ПРИНЦ - ЖДЕРОЊА“

фане, хотели, крчме и кантине а посетио и многобројне породице познате по својој доброј кухињи. Прикупио је преко 3.000 рецепата. Пошто је својим путовањима много допринео популарисању туризма у Француској државне железнице су му издале доживотну бесплатну железничку карту.

Недавно је Курнонски основао у Паризу „Француску академију гастронома“. Тако је Француска, чувена по својим академијама, добила још једну највећу установу „бесмртника“. Академија гастронома има 40 чланова а њихов почасни председник је Курнонски. Колико се у Француској цени фино јело види се по томе што је и „принц гастронома“ добио једном приликом позивницу на свечани ручак код председника републике. Том приликом је за председника он лично спремио једно јело.

Међутим, због финог укуса и разумевања за јело он је по-

стао познат широм света, па је зато решно да направи енциклопедију свих финих јела. Путовао је по целом свету, обишао Кину и установио да Кинези, после Француза, имају најбољу кухињу на свету. Њихову чорбу са поврћем и гнездима од ластва сматра као једно од најбољих јела.

Да би посетио чувени ресторан који се налази на врху једног угашеног вулкана на острву Лузон, на Филипинима, путовао је дуго и већ пред циљем на леђима маге, преморен, уздахнуо: „Најзад једно место где нико неће узвикнути, ево Курнонског“. Али када је ступио на праг крчме која се налазила на врху кратера, угледао је газдарицу косих очију како му лети у сусрет:

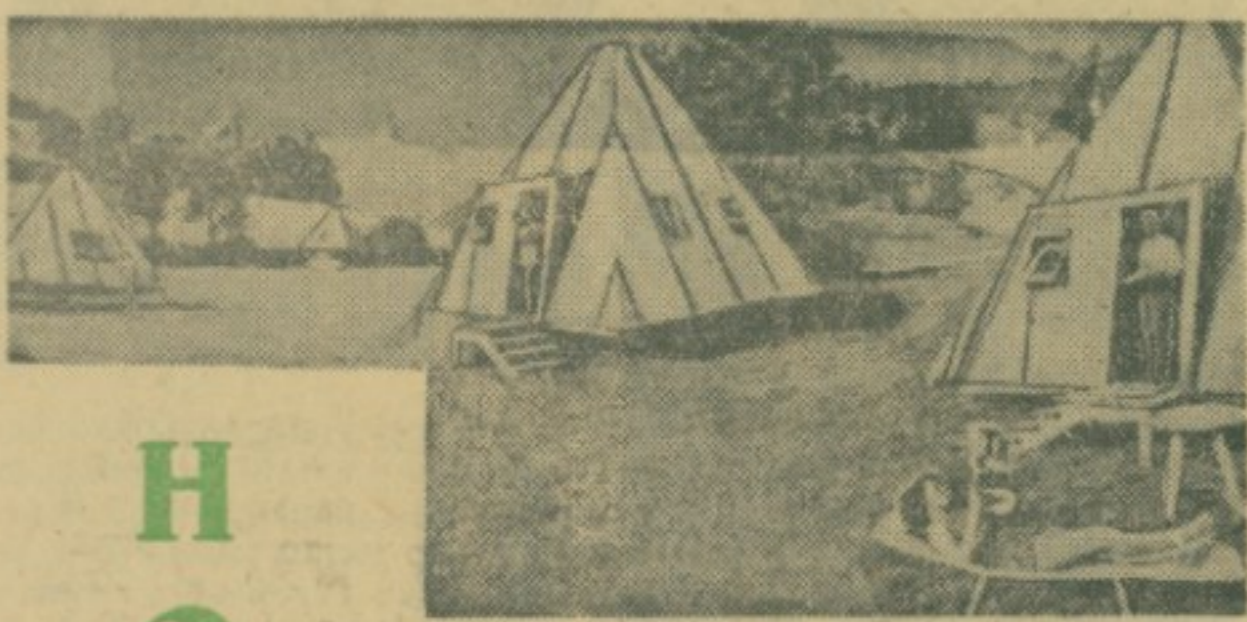
— Најзад сте дошли... Чекам вас већ десет година.

У повратку су га урођеници Суматре позвали да присуствује вечери приређеној у његову част. Трајала је седам сати, а

служена су најфинија јела од тропског воћа и меса.

Пошто је био веома тежак — 140 кг — због „линије“ престао је да руча и не пије више ни кап алкохола. Иначе је пристајица једноставних јела али сваки залагај, по његовим речима мора да има свој сопствени укус. Једно од најскупљих јела је зец припремљен на „специјалан начин“ по рецепту који је дуг дванаест страна, али када се окуси нико не зна шта је. Најбоља његова књига носи назив „Добра јела добра пића“, и ту тврди да је најбоље јело на свету пилеће печење са сосом од репова пужева које је први пут окусио у Бечу. Најбоље вино пио је 1929 године а било је тата старо 50 година.

НОВО ЗА ИЗЛЕТНИКЕ

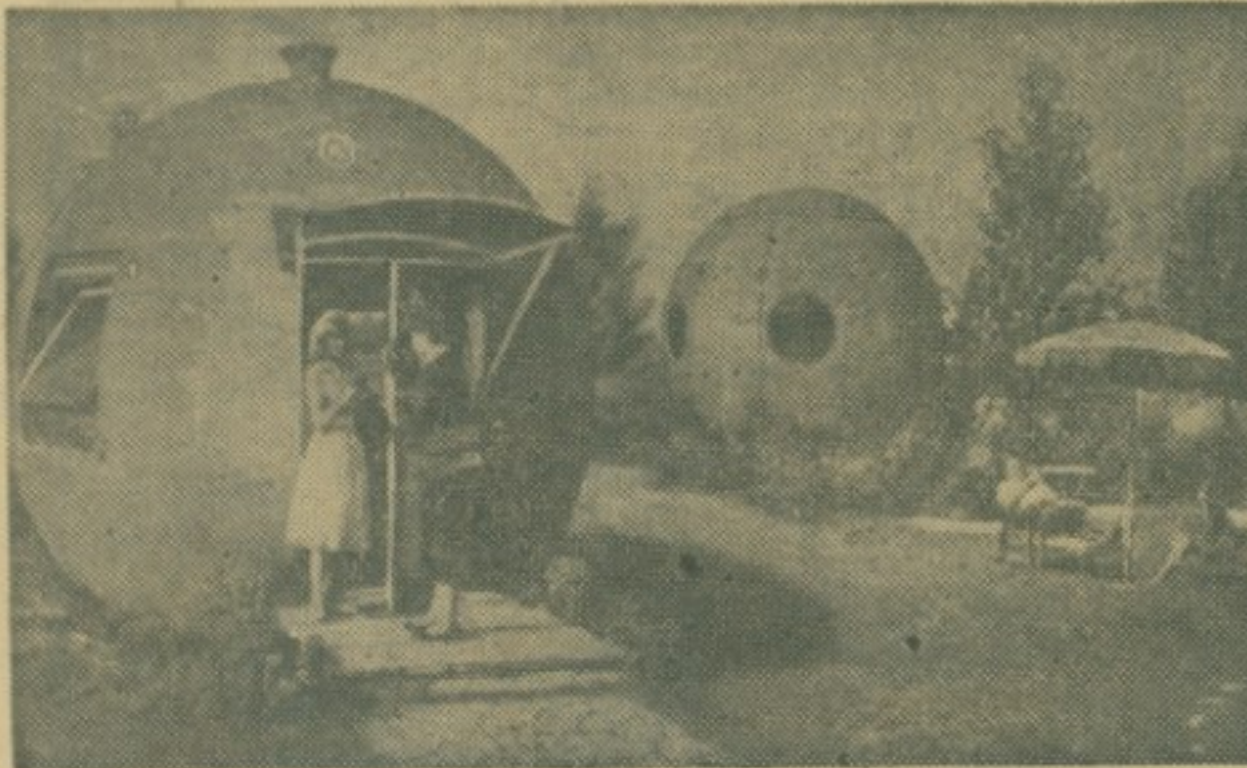

Да би што боље провели дане на одмору архитекти су се побринули да излетницима створе што удобније и практичније кућице. Тако су предвидели три врсте кућица: прва врста, по свом облику потсећа на египатске пирамиде из доба фараона. Пројекат је написао професор Бартин из Хајделберга, и назвао га „хајделбершка кућица“. Интересантна је нарочито због тога што сви њени зидови више су увучене у деви убетониране у земљу. Кућа се лако окреће

према сунцу, а може да се монтира на површини воде.

Други облик је стандардна кућа, са кровом од шест делова.

Трећа је у облику кугле веома стабилна и удобна и човек се у њој осећа као гњурац. Стан се састоји од спаваће собе, кухиње, купатила и осталог. У округлом крову и делу испод пода налази се простор за оставу: танк за воду и уље за штедњак. Ова кућа од лаког метала може да се монтира на сувом али такође и да плива по води.

WALT DISNEY'S ПРИЧА О ЧУПАВКУ

ДОКТОР ГРЕГ И ЊЕГОВ ПРИЈАТЕЉ РАСПРАВЉАЈУ О СВОЈИМ ПЛАНОВИМА И НЕ СЛУТЕЋИ ДА ИХ ПАС ПАЖЉИВО СЛУША...

МОРАМ ЦУТИ СВАКУ РЕЧ...

Камп од папира

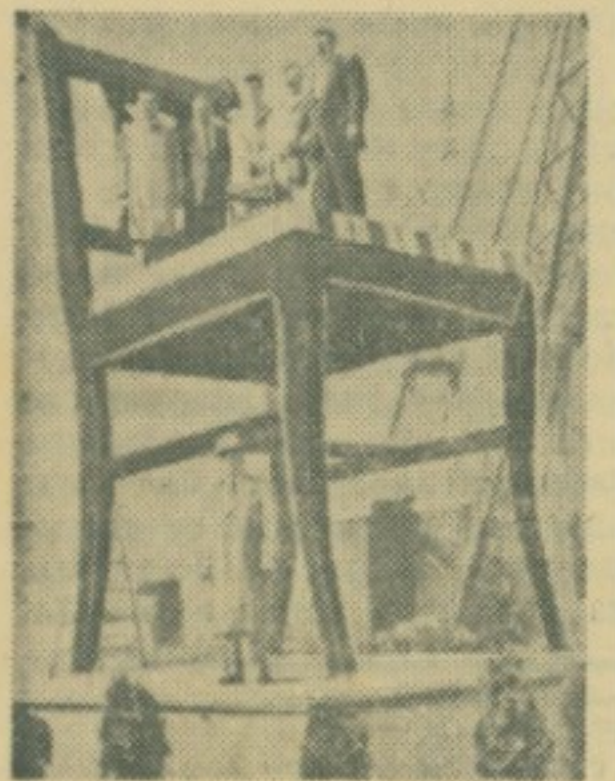
У САД се производе шатори и вреће за спавање од папира. Ова опрема је довољно јака да траје целу сезону али и толико је тешка да се после може бацити. Папир од којег је ово

израђено веома је лак, није запалив и не пропушта воду. Цена је отприлике пет пута мања него исте опреме од трајног платна. Шатор за двоје кошта 13 долара, а већи за целу породицу деветнаест.

СТОЛИЦА ЗА ЦИНОВЕ ТЕШКА 2300 КИЛОГРАМА

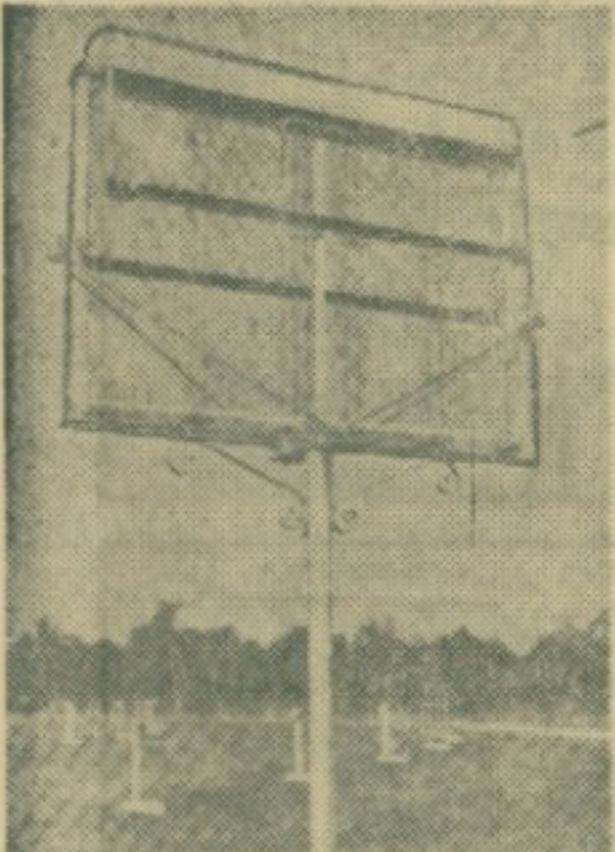
Столица тешка преко две тоне а висока готово шест метара за чију је израду утрошено 900 радних часова била је приказана у Вашингтону на

једној изложби намештаја. Ова бесумње највећа столица на свету израђена је од махагонја из афричког Конга. На „седишту“ циновске столице стоји столица нормалне величине.

ПРОТИВ ИНСЕКТА

Инсекти које привуче црна светлост на стубовима постављеним око биоскопских башта у Флориди осуђени су

на смрт. Кад се инсект приближи убија га струја умонтирана у мрежу електрода од 3.500 волти. За обезбеђење читаве баште потребно је десет оваквих решетки.

КОМПРЕСОР ЗА СЕНО

Машина кроз коју за један сат прође шест тона сена врши јак притисак на њега и

три пута га више сабија него кад је сено паковано у уобичајене бале. Величина ових „колача“ од сена је 10 а дебелина 2,5 сантиметра.

Шта је хипноза?

Највећи научници, међу којима Клод Бернар, Павлов и Фројд, проучавали су хипнозу. Она у суштини претставља научну методу и све више се примењује у медицини. У чему се хипноза састоји, објаснићемо дајући одговоре на следећих девет питања.

Каква је разлика између хипнотичног и обичног сна? — У лакој хипнотичком сну човек је потпуно свестан свега што му хипнотизер каже. То је сан у коме се не спава, али његово стање праћено је извесним отсуством свесног живота. Човек је тада неосетљив на потстицаје спољног света а цео однос између њега и пацијента одржава се преко онога ко хипнотише.

Постоје ли разне дубине хипнотичног сна? — Постоје три дубине. У лакој хипнотичком сну болесник се налази као под анестезијом. Лекар може да убоду болесника чинодом а да он то не осети.

У средњем хипнотичком сну утицај лекара на болесника је знатно већи. Својом вољом лекар је у стању да отстрани његову свест у толикој мери да се код пацијента јављају извесне слушне сензације. На пример, у потпуно мирној ординацији хипнотисани може да чује Моцартову или било какву музику, или друге гласове. Ова врста сна дозвољава и такозвана постхипнотична извршења. Може се на пример наредити да хипнотисани устане из постеље тачно у поноћ и да пред огледалом проба своје ново одело, а затим да га смене и да поново легне у постељу. Такав пацијент, наравно, сутрадан неће знати шта је радио у поноћ.

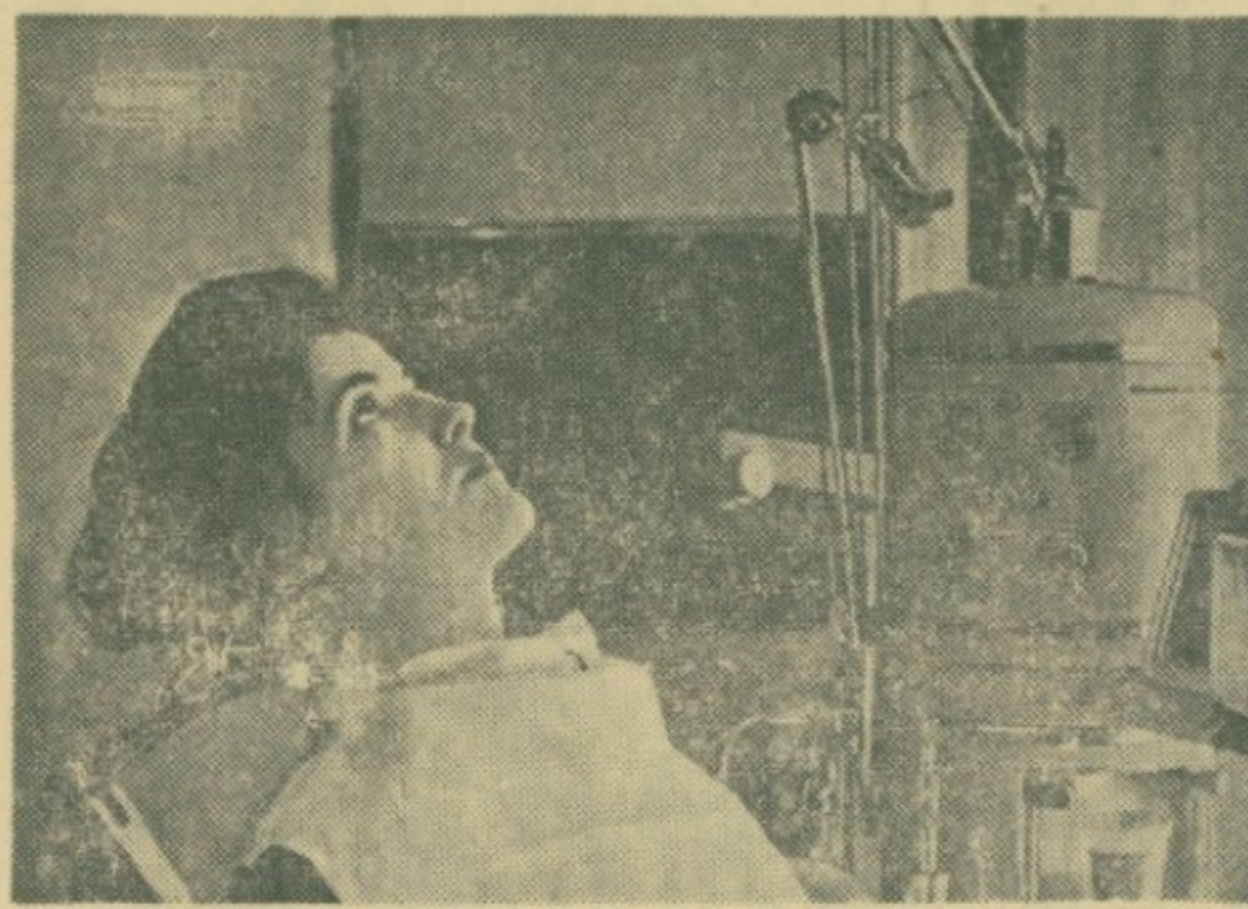
Постоји и дубоки сан, који се у извесним болницама користи при операцијама. Болесник остаје отворених очију, не осећа никакв бол и разговара са хирургом.

Је ли свако подложан хипнози? — Иако се многи хвале како нико не може да их хипнотише, истина је да јој свега око 10 отсто људи нису подложни. Њих 35 отсто могу да падну у лаку, 35 отсто у средњу и око 20 отсто у дубок сан. Немачки лекар др Фогт покушавао је равно три стотине пута да хипнотише једног пацијента који се зарекао да не попусти, али је на крају подлегао лекаревој вољи. Хипноза је потпуно научни метод али она се постиже у нарочитим околностима. Према томе, теоретски је могуће да се сваки човек хипнотише, али практично, тек онда кад се стекну неопходни услови.

Кога је најлакше хипнотисати? — Психијатри Сједињених Држава покушали су да израде статистички преглед људи који су најподложнији хипнози. Том приликом је установљено да старост, пол и професија не играју никакву улогу. Није тачно да су подложнији људи слабе воље и осредње интелигенције, већ се пре може рећи да лакше подлежу интелигентније особе и јаког карактера.

Како се хипнотише? — Свако може да хипнотише само ако научи како се то чини и пошто стекне извесно искуство. Најчешће се употребљава метод др Бреда, енглеског хирурга из 19 века. Каже се, на пример, да пацијент гледа у једну одређену тачку на таваници а монотони глас хипнотизера изговара и понавља речи које треба да изазову хипнотично стање. Наместо концентрације према неком предмету или само тачки, неки шарлатани за то користе разрогачене очи које им служе само за опсеђивање и рекламу.

Може ли се догодити да се хипнотисани не пробуди? —

МАДА СУ ЈОЈ ОЧИ ОТВОРЕНЕ, ПАЦИЈЕНТКИЊА ЈЕ ВЕЋ ПОД УТИЦАЈЕМ ХИПНОЗЕ...

...АЛИ ТЕК ПОШТО ПАДНЕ У ЛАКИ ХИПНОТИЧКИ САН ЛЕКАР ЋЕ МОЋИ ДА ИЗВРШИ БЕЗБОЛНУ ИНТЕРВЕНЦИЈУ

Питање је оправдано. Али таква опасност не постоји. Кад би се десило да лекар, рецимо, падне од срчане капи, болесник би се и сам пробудио после краћег времена. Уколико је хипноза дубља пацијент је приврженији лекару. И баш зато, кад би се овде нешто догодило хипнотисани би се одмах пробудио.

Др Вилијамс, професор уни-

верзитета у Раџерсу, у САД, испричао је један занимљив случај који се њему догодио. Он је, наиме, сугерисао пацијенту да гледа филм. Када му је наређено да се пробуди овај је одговорио: „Не лармајте, или изиђите из биоскопа! Ја ћим да гледам филм до краја!“

Може ли се неко хипнотисати против своје воље? — Не.

Четири доба Сахаре

Колекција од хиљаде гравура и стотине слика које су досад пронађене ту и тамо, употпуњена је сада са десет хиљада фигура отворених само у Тасилију. Овај планински масив са необичним остацима и ова тајанствена и фантастична земља, постали су најбогатије налазиште зидног сликарства. Љубитељи афричке археологије уживају у овим открићима.

Већ познате слике и гравуре дозвољавају да се претсторија Сахаре у grubим цртама подели у четири периода:

доба античких бивола, са риноцеросима, слоновима и жирифама претставља чисто тропску фауну и одговара крају влажног доба Сахаре;

доба говечета и домаћих животиња, коза и оваца, са жирафама, антилопама, газелами, означава фауну која се и данас налази у области афричке саване;

доба домаћих коња које је почело 1500 година пре наше ере и најзад доба домаће камиле, од трећег или петог века па до данас.

ЈЕДНОГРВА КАМИЛА „ПРЕЗАН“ У СТЕПАМА ПЕЊИМЕ ФЕЗАН. ЧИЛИ ЈЕ ТАЧКАСТИ СТИЛ ИНСПИРИСАН ЛИВИСКИМ ЗИДНИМ СЛИКАРСТВОМ

У неким пећинама украшеним зидним сликарством налази се и по петнаест слојева који откривају разне стилове али и развијање сваког од њих. У прво време групе сцене су ретке, а и ако их је било претстављени су људи за време молитве. Понека слика је имала мало предмета, а покаткад само један једини, али великих димензија.

Животиње су претстављене за време лова, обично рањене, као и на зидном сликарству Француске или Шпаније. Касније, наглазе велике композиције, са више од педесет фигура, које опет претстављају сцене из лова, или обредне игре и слично. Фигуре су биле ту веома лепе и читаве композиције одичавале прави живот. Прве слике су готово без изузетка биле рањене у океру, а само су личности покаткад означаване белим. Каснији радови су били вишебојни: поред црвене, појављивала се жута, плаво-црна али никад зелена. Она је уопште врло ретка и у зидном сликарству Јужне Африке.

СТИЛ: — „ЛЕТЕЋИ ГАЛОП“ ОВА СЛИКА ПОТИЧЕ ИЗ ДОБА ПИТОМНИХ КОЊА У САХАРИ. САМ СТИЛ КАРАКТЕРИСТИЧАН ЈЕ ЗА НАРОД СРЕДНОЗЕМНИХ ОВЛАСТИ. КОЈИ ЈЕ ЗАУЗЕО САХАРУ 1500 ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ

То бива само са онима који су вољни.

Може ли се неко принудити да врши радње против своје воље? — Ни то не, јер ће хипнотисани употребити сву моралну и физичку снагу да наређење не изврши.

Претставља ли хипнотично стање какву опасност? — Ако хипнозу врши лекар нема опасности. Али није препоручливо да се људи подају хипнози шарлатана. У Енглеској постоји законски пропис који одобрава хипнозу само лекарима. Особе лабилних живаца, које имају душевне немире, могу да погоршају своје стање ако их хипнотише неко на јавној приредби.

Последњих година хипноза се све чешће употребљава у медицини. Раније су се њоме користили углавном психијатри, а данас и хирурзи. Наместо ињекције са анестетичним средством, пацијенти се успављују благим речима лекара. Уместо да трпе бол, пацијенти „гледају“ комичне филмове, „слушају“ музику, а кад се „претставља“ или „концерт“ заврши, они се буде као да нису лежали на операционом столу или седели на столици зубног лекара.

Реч хипноза је грчког порекла а означава непотпун, посебног типа, сан који је вештачки изазван, путем хипнотичке сугестије. Разликује се од сна који је настао помоћу хемиских средстава као што је наркоза или субнаркоза.

Сан изазван хипнозом има ту особеност да није никад потпун као нормалан сан. И поред у неку руку утрнулости свести, код хипнотисане особе могућна је концентрација пажње, очуваност чулних опажања, као и контакт са хипнотизером. Мишићи нису потпуно олабављени као у правом сну, што допушта хипнотисаном да се креће по налогу, да одржава сугерисане положаје врло дуго иако су они понекад савсем неугодни и заморни, да прави гримасе и аутоматске покрете. Тело не мирује, не спава, већ је само психа донекле поспанна као код сомнамбулизма.

У хипнотисаном стању особа је јако подложна сугестији, претерано склона да извршава налоге од стране хипнотизера и да на постављена питања одговори и неке своје потсвесне садржаје, много лакше но у будном стању. Може да извршава у хипнози наложене задатке и напаметно, после буђења. Али никад неће радити оно што се дубоко сукобљава са њеним моралним напорима, са њеним осећањима чистосрљубља и поштења: на пример, теже криминалне радње или злочине.

Познати су случајеви колективних хипноза у неким религијским сеитама, које настају путем извесних ритуала — клађење, бректање, ритмично гитање трупа, игра по такту монотоне музике, као на пример „ладавица“ у Хомољу, дервиша у Босни и других.

У току прошлог века хипноза је побудила велику научну радозналост. Но проучавања нису донела неких нарочитих конкретних сазнања а најмање резултата који би се примењивали корисно у лечењу. Пре би се могло говорити о штетним последицама код оних лица која су више пута хипнотисана.

Данас наркоза или боље блага наркоза, субнаркоза, поред осталих метода, пружају медицинској науци, нарочито психоанализи, боље и научно провереније методе како у продубљивању саме личности тако и у погледу лечења. А хипноза у савременој медицини у највећем броју земаља па и код нас, претставља још само материјал за изучавање.

Телевизија на излету

Једна мала направа омогућава посматрање телевизијског програма и на излету. Укључе на у електрични упалач за цигарете у аутомобилу она преобразује једносмерну струју од

шест до дванаест волти у наизменичну струју од 120 волти. Захваљујући овоме може се у пољу укључити радио, грамофон, електрични бријач или телевизор са малим екраном као овај на слици.

ОД КОСАЧИЦЕ — ТРАКТОР

Без икаквог алата може да се скине део за кошење траве

са нове врсте косачице. На тај начин уместо ње добија се мали трактор који може да се користи за вучу.

РЕСТОРАН НА ВРХУ РЕЗЕРВОАРА ЗА ВОДУ

Врх резервоара за воду је можда чудно место за ручавање али 1960 године бете моћи њега да изаберете јер ће тада у Риму бити завршен и

резервоар и чудни ресторан. Масивна структура у предграђу Рима изгледа као циновско птичје гнездо. Своје прве госте ресторан ће примити за време Олимпијских игара.

ОСВЕТЉЕНИ УСИВАЧ

Инсекти не могу да се спасу ако у своје дворниште поставите клопко која их прво привуче а онда их усиса. Овај изум ради на принципу сличног усисивачу за прашину. Мотор

са пропелером може да ради тихо целе ноћи а потроши врло мало струје. Велики широк изнад сјалице од сто вати служи као рефлектор и расипа светлост по дворништу. Више од половине инсеката убије сам пропелер а остали бивају живи усисани. Сви делови, сем мотора и торбе, од алуминијума су.

ОСТАЛО КАО

Д а је историја ове крађе изишла из пера Агате Кристи или Кован Дојла читаоци би се са одушевљењем дивили њиховој машти и мајсторству при заплитању криминалне потке. Овако ова истинита историско-криминална афера остаје једна од највећих тајни из доба Револуције и представља можда још дуго времена испит за многе историчаре.

Гласови да аристократи спремају крађу највећих драгоцености Француске и најлепшег накита ширили су се на све стране. Француска краљевска ризница била је у то време власник најлепших драгуља на свету. Накит баснословне вредности чувао се у дивној грађевини са стубовима, у којој се данас налази Министарство морнарице. Од првих дана влада Луја XVI накит је поверен на чување Лемоан Кресијеу, веома честитом човеку.

Највећи од свих драгуља био је Регент. Чак ни у Индији није било тако лепог и крупног дијаманта. Вредео је колико једна цела краљевска провинција. Црвене рубине донела је краљица Ана Бретањска. Са осамнаест огромних блиставих дијаманата Мазарен је о-богатио ризницу.

— Ала је тај опљачкао Француску! — гуњао је народ кроз зубе.

Ришеље је поконио краљу Лују XIII целу једну каселу од злата, уметнички рад мајстора-златара. Ту је и више од килограма тешка играчка малог дофена сва од масивног злата и драгог камења.

Ради чувања драгоцености народно претставништво је било одредило три комесара: Брона, Кристина и Делатра, да саставе тачан инвентар драгоцености које сада припадају Нацији. Окружени са једанаест експерата они су без престанка три месеца пребројавали бо-

ТАЈНА

гатства ризнице и најзад 22 септембра 1791 године предали скупштини потпун списак. Избројано је 9547 дијаманата, а укупна вредност процењена је на 30 милиона ондашњих франка.

Отада су Парижани сваког понедељка могли да разгледају колекције. Међу гледаоцима су се виђали и многи сумњиви типови што је изазивало забринутост Лемоан Кресијеа. Његове жалбе и страховања су постали тако чести да је у лето 1792 године замењен неким Рестуом.

У септембру те године коалиција најмоћнијих европских држава извршила је инвазију Француске. У тој претешкој ситуацији, 17 септембра 1792 године, Ролан, шеф Жиронданаца и министар унутрашњих

послова попео се на говорничку трибину и усред неме тишине и општег запрепаћења саопштио:

— Ризница са драгуљама је

разваљена и опљачкана. Дијаманти су ишчезли. То ужасно дело могло је бити само плод једне добро смишљене и широко засноване махинације.

Вероватно се никад неће сазнати шта се уствари одиграло, иако је дело реконструисано.

У току ноћи између 11 и 12 септембра око тридесет људи лествицама и ужадима успузало се уз стубове зграде. Кроз прозоре првог спрата провалили су у дворане трезора. Разбили су витрине и украли око стотину дијаманата и мањих предмета. Радиле су у пуној безбедности јер су око двадесет њихових саучесника, обучених у униформе Националне гарде, чували стражу. Око један сат после поноћи пљачкаши су се окупили на обали Сене и поделили плен. Било је жестоких свађа и туче.

Чувари који су сутрадан обišли трезор затекли су печате на вратима нештећене и нису ни слутили шта се догодило. А провалници су искористили њихову неопрезност и наставили са пљачком 13 септембра. Харање је поновљено још једанпут, у току ноћи 14 и 15 септембра.

У ноћи између 16 и 17 септембра провалници су се вратили и по четврти пут. Било је тада само неколико. Али тек што су се успузали до првог спрата приметили их је патрола Националне гарде.

Ловови су похватани и суђење је на брзину организовано. Да би један од окривљених, Дулињи, спасао главу одао је петнаест својих саучесника с којима је припремао пљачку у кућерцима Хала и Сите. Двојица ухаћених — Шабер и Дулињи осуђени су на смрт, али пресуда није извршена. Ново суђење одржано је неколико недеља касније. Два озлоглашена криминалца Бадарел и Делејрон осуђени су такође на смрт. Делејрон

гушећи се у сузама, рекао је да зна многе ствари које није признао на суђењу. Када је у колицима поведен на губилиште он се нагао према Пепену, вођи прве групе и шапио му нешто на уво.

Извршење казне одмах је обустављено. У становима које је Делејрон означио пронађено је неколико цакчића са стотину драгих камења, а пошто је одао и неколико својих саучесника опроштен му је живот.

После кратког времена, Сержан, један од комесара чијој се небризи има добрим делом приписати пљачка драгоцености, добио је анонимно писмо у коме је стајало да се многи предмети налазе на дну потока који је протицао данашњом авенијом Монтељ. Нађена је ту зајиста читав збирка. Али и он сам био је омађан лепотом блиставих драгуља и у тајно је један дијамант ахат. Његово дело је брзо откривено и драги камен је морао да врати, али за цео живот му је остао надимак Ахат.

И поред овога он је, захваљујући добрим везама наставио са спровођењем истраге. Код једне прикиње, по имену Корбен, открио је још доста драгуља између којих и најдивнији дијамант Регент.

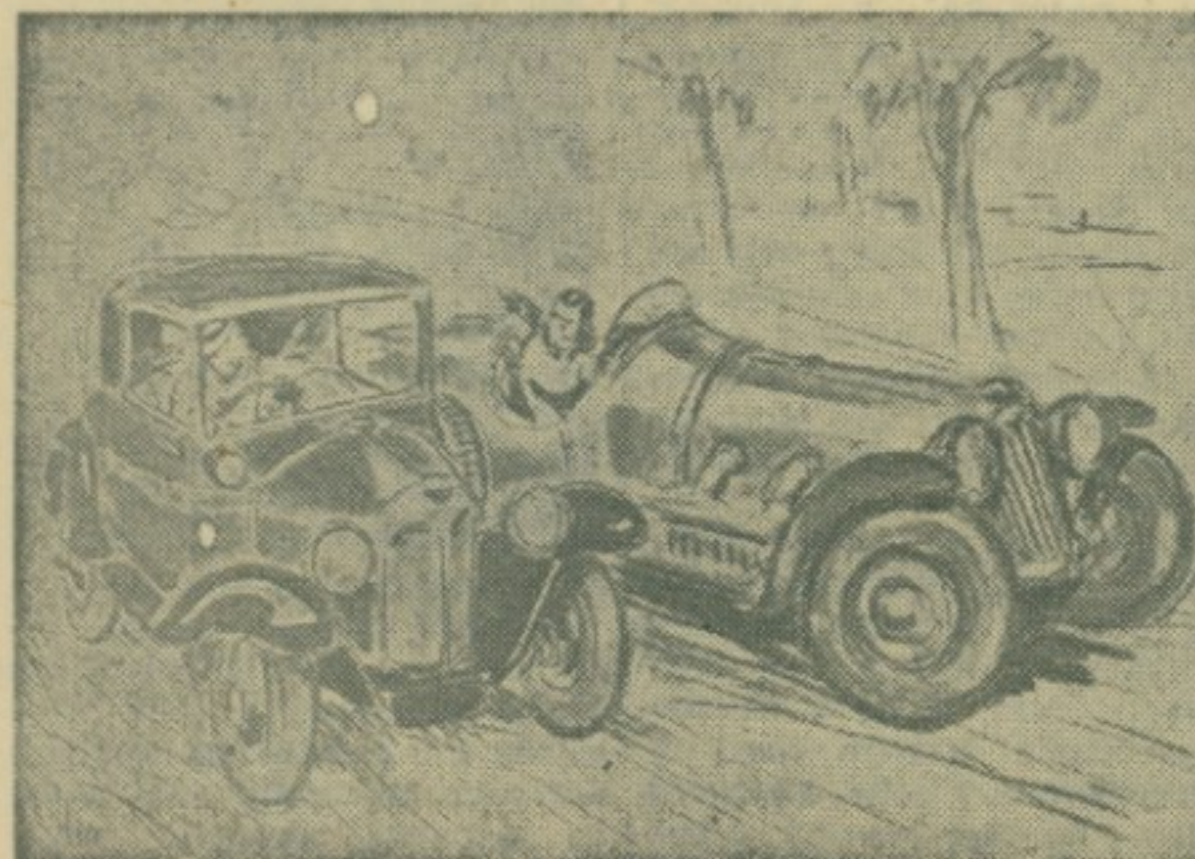
Сержан је Конвенту вратио драги камен и није хтео да прими никакву награду. Ова прича би остала као истина да један рачун из фебруара 1797 године, до данас сачуван, не сведочи да је грађанки Роза Корбен исплаћено шест хиљада ливри у знак захвалности што је открила крађивце дворских драгуља. Све ово није крај прича које су постале у вези с тим, али је тајна остала до данас нерешена.

Учтивост на друмовима

Некад, ако би на друму неки коњаник сустигао другог, успоравао је ход свога коња да не би онај испред њега прешао у галоп. А кад би сасвим стигао коњаника поздрав-

љао га је уз обавезан осмех и скидање шешира тражећи му дозволу за пролаз. То су биле свакодневне убичајене учтивости које се нису сачувале по успостављању аутомобилског саобраћаја.

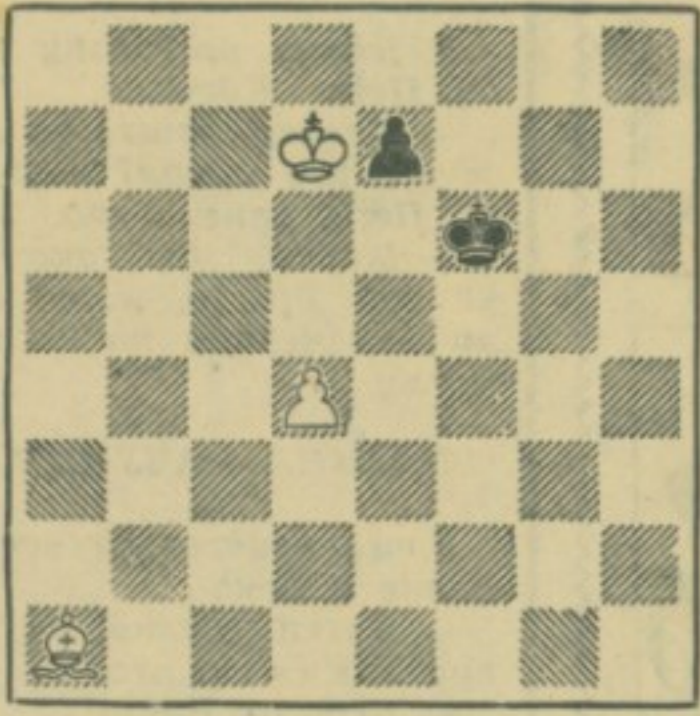

Чим су људи сели у аутомобиле завладала је, нажалост, анархија — свирали су бесомучно трубама а често су се на друмовима и свађали.

Учимо шах

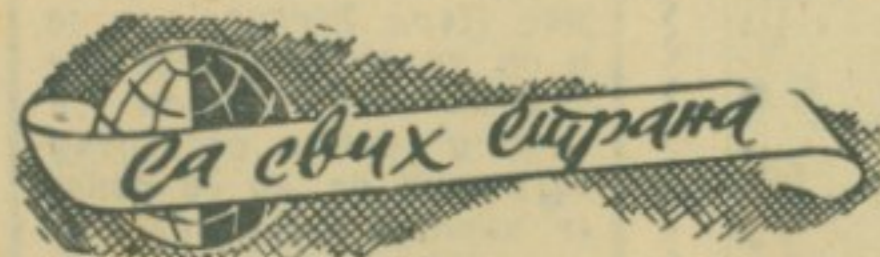
LXXXIX

Да ли сте имали много муке са оним задатком из прошле лекције? Вероватно да јесте, јер годинама већ, откад је један шаховски стручњак поставио тај проблем, онај бели ловац у хошку мучи неупућене шахисте.

Сад вам је, вероватно, све јасно. На потезу је бели: 1. д4-д5+, е7-е5 2. д5:е6+ (ан пасан). Као што видите, оно није била грешка и с белим ловцем, који из угла напада црног краља, све је у реду.

О правилу „ан пасан“ било је речи у овим лекцијама, али овакви случајеви показују практични значај тога правила.

ПЕЈЗАЖ НА АУТОМОБИЛУ. — Да Паул Хабарт лепо слика можете се уверити по овом пејзажу на његовом аутомобилу који стално

вози. Овај 66-огодишњи „вitez друмова“ проводи зиму у Ибор Ситију, а све остало време на путу сликајући.

ЧЕКАОНИЦЕ НА ТОЧКОВИМА — Управа аеродрома за међународни цивилни саобраћај у Вашингтону донела је одлуку да се израде чекаонице на точковима које ће да примају по 80 путника. Уместо да долазе пешке до млазних авиона и да се пењу уз степенице, путници ће кроз врата чекаонице непосредно улазити у млазњак. Има више разлога који су утицали да се донесе ова одлука. Први је тај што су покретне чекаонице јединије од сталног дограђивања или подизања нових зграда, јер се број путника сваке године нагло повећава. Други је разлог што људи неће ићи пешке до авиона и тиме неће сметати маневрисању других апарата. Даље, млазњаци, који дижу велику buku, моћи ће да стартују далеко од чекаоница. Пошто је први пројекат прихваћен, инжењери њујоршког аеродрома иду још даље и предлажу да убудуће на аеродромима постоје само хангари. Чекаонице на точковима требало би да полазе из самог града и да путнике доводе тачно до врата млазњака. За велике путничке авионе који примају по 150 лица довољне су две чекаонице на точковима.

ХАНГАР — АВИОН. — Овај авион није пролетео кроз хангар и срушио његову половину како се на први поглед чини, већ је хангар

саграђен око трупа авиона и крила, који су били оштећени, да би заштитио људе од ниске температуре, док раде на оправци.

АУТОПУТ ОКО МОСКВЕ СЕ ГРАДИ. Он ће у прво време бити дуг 110 км, а имаће четири коловоза у сваком правцу, али, супротно многим аутопутевима Централне и Западне Европе, биће оивичен стаблима да би га штитила од снежних наноса у току дуге руске зиме.

НЕОБИЧНА КАЗНА — Суд у аустралиском граду Сиднеју изрекао је необичну казну једном непажљивом возачу: да петнаест дана бесплатно ради у станици за пружање хитне помоћи на најпрометнијем путу у Аустралији.

МАРИО СОЛДАТИ написао је оперу чија се радња дешава у аутомобилу, за време једног часа вожње.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НОВЕ ЉУЉАШКЕ

Дете може лако заљуљати ову нову љуљашку без помоћи другог. Седећи на седишту

у облику седла повлачи ручну пречагу а ногом гура ону доле. „Седло“ виси на три конопца.

НЕЗАБОРАВНА „КРАЉИЦА ЛЕДА“

Још пре 23 године Соња Хени се повукла са леда. Она је десет година носила титулу светског мајстора, шест година првака Европе и три пута

је била прва на зимским олимпијадама. Пуну деценију као интернационални уметник није имала премца. Тек 1936 године њена уметност јој је постала позив.

АУТО ЗА ПРЕВОЗ И ПРЕНОШИШТЕ

Једна шведска фабрика авиона и аутомобила пустила је у продају нови модел аутомобила са многоструком применом: служи и као камион, као путнички аутомобил, или ту-

ристичка кућица. У њему има места за пет путника и 100 килограма пртљага. Ако се задње седиште преуреди за смештај робе, може превести 300 килограма терета. Максимална брзина овог аутомобила је 120 километара на час.

НАУЧНИЦИ СМАТРАЈУ

Зуби слонова пронађени на путу Бад проучавани су у Хајделбершком Институту за геологију и палеонтологију. Научници сматрају да су стари 500.000 година. На овом истом месту нађени су нешто раније и остаци лобање и рогови ирваса, а 1907 године и доња вилица „Хајделбершког човека“.

ЗА „ПЛУЋА ГРАДА“

У Паризу су ових дана вршена истраживања да би се утврдили количине микроба које садржи ваздух на разним местима у овој милионској метрополи Француске, као и у њеној близкој околини. Тако је нађено да ваздух у париским робним кућама — у току првих дана јула — садржи око четири милиона микроба у сваком кубном милиметру; на најпрометнијим булеварима их има 575.000, у париском парку Монсури хиљаду, док у познатој шуми Фонтенбло, на свега 50 метара од главног пута, само педесет.

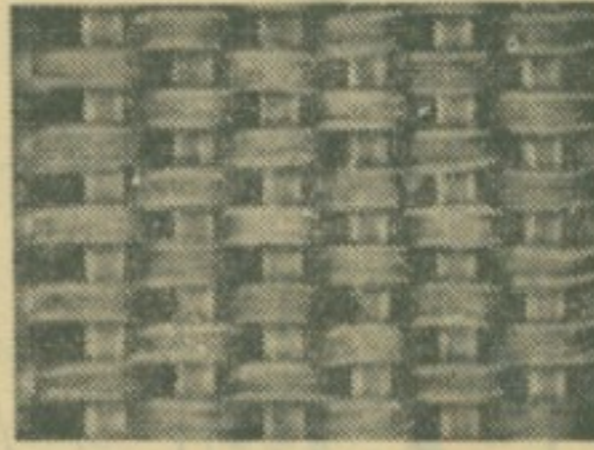
Објављујући ове занимљиве податке француски лекари и одговорни стручњаци за народну хигијену теже да и овом приликом укажу од каквог је и коликог значаја за становништво сваког великог града неговање такозваних „зелених појасева“ и паркова, с правим названих „плућима града“.

СВЕ ИХ ЈЕ МАЊЕ

Све је мање рибара који ваде корале из морских дубина. Последњи су можда још француски, шпански и италијански „печачи мерџана“, црвених корала, који већ столећима служе као украс младим девојкама и женама. Они их и данас још ваде у водама Медитерана око Каста Брава на дубинама од седамдесет метара.

УКРАСИ ОД ОПЛЕТЕНОГ ДРВЕТА

Столар Брив Дево помоћу једне нарочите машине сече храстово, махагони или неко друго скупоцено дрво на листиће само 2 милиметра дебеле, и 3 сантиметра широке и после их саставља и ствара паное свих врста: Панои могу послужити за облагање зидова у биоскопима, радњама, салонима, степеништу.

„ДЕЧЈА ГОЗБА“

У Динкелсбину у Северној Баварској од 18 до 26 јула одржаће се „Дечја гозба“ кад ће бити обновљени извесни догађаји који су пратили Тридесетогодишњи рат. За време тога рата је 1635 године одржана иста оваква гозба, само ове године она ће бити увећана поворком и играма.

НА БИЦИКЛУ ПОТРУШКЕ

Проналазач Давид Хелин већ годинама покушава да заинтересује произвођаче за бицикл који се може терати лежећи потрушке на њему. При

казујући свој изум у Малмеу, у Шведској, Хелин тврди да је вожња у овом положају врло угодна.

... многе птице, као што су например ноћна ластва, морска ластва и вивак, симулирају да су рањене само да би одвукле човека што даље од свог гнезда и тако спасле своје птиће.

... у току осмочасовног сна, једно здраво, нормално развијено дете промени положај око 27 пута. Дете најмирније спава, између 22.30 и 3 и по часа. У једном положају дете може да остане највише је дан час.

... козорози који живе на великим висинама могу да издрже читаво лето без во-

де. За време зимских месеци за утољавање жеђи служи им снег.

... први убудници страних језика настали су између 3000 и 2000 године пре наше ере у Вавилону.

... патуљаста сова која живи у западним крајевима Сједињених Америчких Држава висока је свега 15 сантиметара, али је упркос томе веома борбена: напада и побеђује противника који је двапут већи од ње.

... младунче кита Уљешуре кад дође на свет само је упола мање од своје огромне мајке.

... од свих афричких животиња најјаче вилице и највећу снагу угриза има хијена.

... неке врсте орлова могу се срести на висинама много већим но што су највише планине на свету. Пилоти на авионима сретали су орлове и на висини од 9.000 метара.

... на својим сезонским путовањима досеги преваљују пут од преко 3200 километара.

... не само људи, већ и мајмуни — павијан, например — на ричу за својим преминулима. Наричаљ-

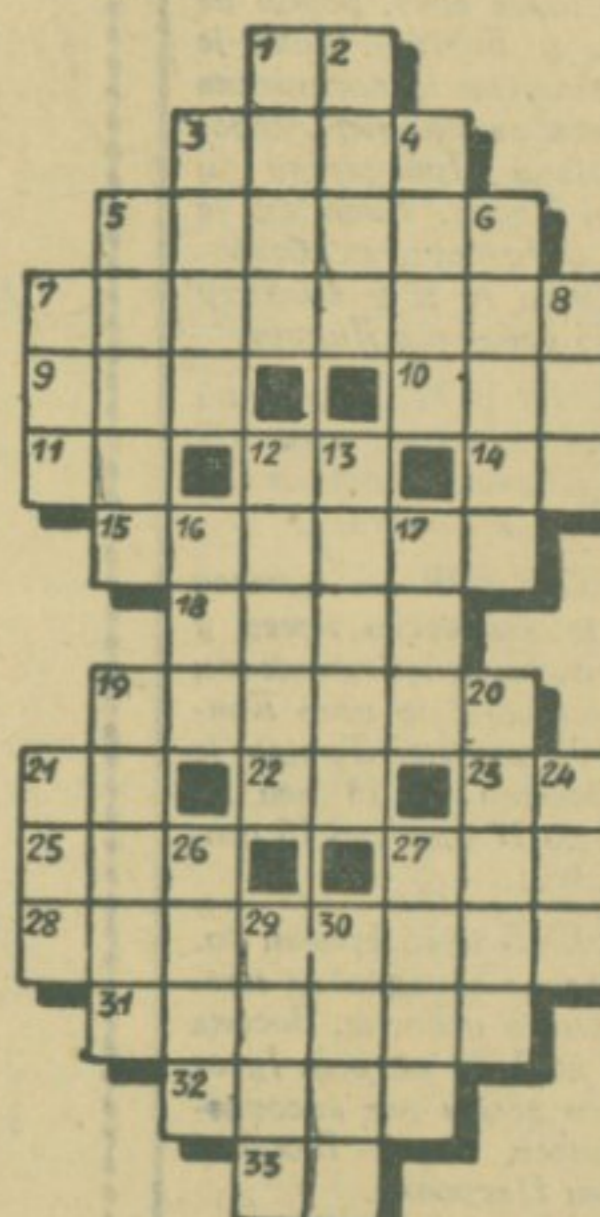

ка павијана веома много потсећа на тужбалице примитивних народа.

Водоравно: 1) иницијали презимена и имена једног од првих српских композитора; 2) место на Јадрану; 3) врста камена; 4) село у Хрватској; 5) сат; 6) назив; 7) предлог; 8) првак; 9) слово латинице; 10) веома јак ветар; 11) уметник који живи безбрижно; 12) наш савремени књижевник; 13) предлог; 14) два иста оваклогласника; 15) разум; 16) гомила; 17) грубо сузно; 18) држава у Јужној Америци; 19) језеро у Македонији; 20) пребивалиште; 21) прва слова абелеце.

Усправно: 1) филмска звезда; 2) језеро у Италији; 3) сребрени конац; 4) неупотребљивани; 5) име једног турског султана; 6) казиц; 7) познати енглески морепловац; 8) наша планина; 9) једна од САД; 10) кретање лопта (грчки); 11) место у Финској; 12) врста иловаче; 13) летовалиште у близини Дубровника; 14) река на Кавказу; 15) пољопривредна алатка; 16) један месец; 17) бог љубави у грчкој митологији; 18) кукињски прибор; 19) врста кошуље у Позардарију; 20) једно дрво.

Решење из прошлог броја

Водоравно: 1) кула, 2) режика, 3) редар, 4) РР, 5) Омар, 6) ски, 7) рол, 8) риб, 9) ар, 10) пораз, 11) вб, 12) Авар, 13) Ара, 14) ре, 15) агон, 16) ал, 17) Арапи, 18) енкета, 19) коса.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

У једном потезу ТРГОВАЦ И БАНДИТИ

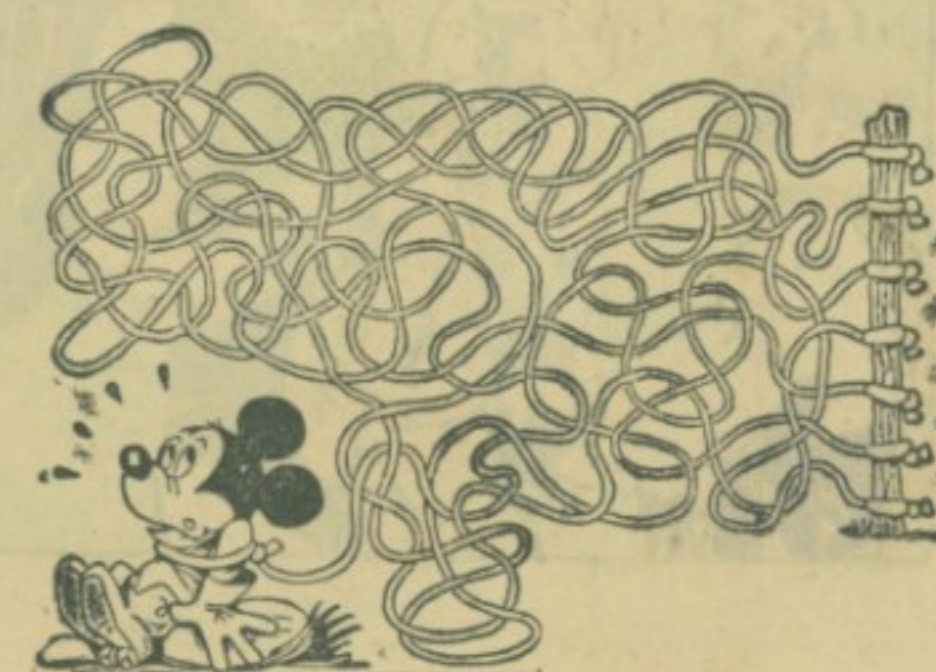
Једног трговца на путу прелазу бандини. Неки су од мах хтели да га убију али их је његов вођа наговорно да се посправа његовим отаџом. Одлучише да на две потпуно исте целуље напишу — на једној „живот“ а на другој „смерт“. Целуљу ће вући трговац. Како је већ било предвиђено, одлучише целуљу ипу за свита чистот и полегаше да спавају. Међутим, трговац коме наравно није било до спавања, чуче како се бандини договарају да превале вођу — на обавезу целуљиче ставише „смерт“.

Несрећни трговац није знао

шта да ради. Достави ли целуљу стадо вођи — бандини ће га одвојити, не остави ли онекне та свитица смерт Јапаник ће целуљу вођи засвило и најави лошва по његов змије.

Шта је он то учинио? Кад је вукао целуљу трговца ту је већто имитирајући јако узбуђене изгужвао и поспао. Затим претварачки се да нема довољно снаге да погледа ону лопту целуљу, замолити је вођу да то учини.

Како је на тој целуљи ставало смерт, сасвим је логично било да је на оној другој која је имала да одлучи о његовој судбини писало живот.

Микија је ухваћен ласом и као заробљеник везан. Кохете ли да га ослободите? За

то вам је довољно да пронађете конопца који га је омогтао. Али који је то?

КОЛИКО ГОДИНА ИМА ПЕРИЦА?

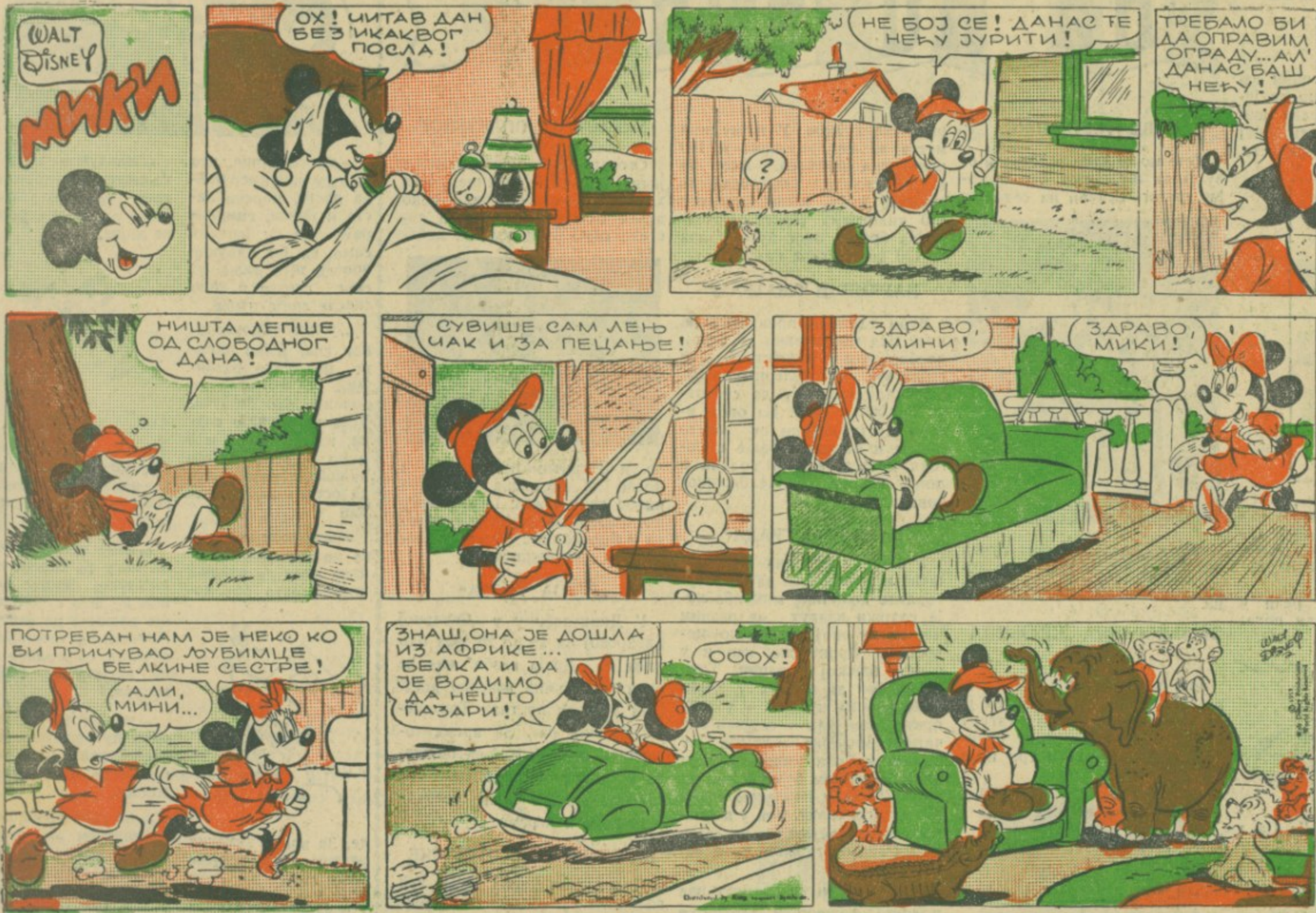
Кроз три године Перика ће имати трипут више година него што је имао пре три године.

Колико он има година? Ово је лак задатак али ако не знате, ми ћемо вам рећи: Перика има шест година.

НА ЛИВАДИ

На једној ливади пасе крдо оваца које чува неколико чобана. Сви они заједно имају 26 глава и 82 ноге. Покушајте да израчунате колико на ливади има чобана а колико оваца.

Ако не знате, ми ћемо вам рећи: Чобана има 14 а оваца 15. (Израчунајте помоћу једнакине са две непознате $x + y = 26$; $4x + 2y = 82$).

ПАШЋЕ ЈОШ ЈЕДНОМ

У једном ресторани се ди Пера Ждера.
— Келнер, зашто то ме со држите ружом? — пита Пера изненађено.
— Морам, јер ако га не бид држао, може да ми још једном падне на земљу.

ВЛАЈИНА РАЧУНИЦА

Влаја отишао до тетке Белке и рекао:
— Тетка Белка, да ти предложим нешто!
— Шта то, Влајо?
— Позајми ми двадесет динара, али ми од тога исплати само десет. Онда ја теби стварно дугујем десет динара, а ти мени десет, па смо према томе квит.

ПОПАЈ КАО ГУРМАН

Попај није био гурман као Пера Ждера, али је и он волео да поједи добар залагај. Једном је тако и једном ресторани затражио да му се донесе порција пилетине.
— Скандал! Па то су само кости и кожа! — протестовао је када су му донели печење.
— А шта бисте тек казали да је било још и перја, — одговорио је мирно келнер.

ПИТАЊА ОДОЈБОРИ

- Шта је оперијум?
- Шта су мортоде?
- Ко је била Фрина?
- Који је највиши врх Фрушке Горе?
- Шта је фриктидор?
- Шта је Једовик?
- Шта је акин?

ОДГОВОР:

ОПЕРИЈУМ је справа помоћу које се предочава и приказује кретање небеских тела око Сунца. То име добила је по зрцу Оперију коме је прва таква справа била посвећена.

МОРТОДЕ је назив за лажни бисер који се употребљава при трговини са црнцима у Сенегалу.

ФРИНА, грчка хетера (4 век пре наше ере), родом из Тестије, и Беотији, била је веома лепа, па је послужила као модел за богињу Афродиту вајару Праксители и сликару Апелу. Када су је једном оптужили за безбожност, извео ју је и заштитио и бранио говорник Ликурга.

ЦРВЕНИ ЧОТ је највиши врх Фрушке Горе, има 539 метара. Иначе је Фрушка Гора дуга 60 километара.

ФРИКТИДОР — „месец воћа“, је дванаести месец у француском републиканском календару који је увео Конвент 1792 године. Трајао је према години од 18 или 19 августа до 17 односно 18 септембра.

ЈЕДОВИК је висораван која се налази западно од планине Грмеча и Босни. Висока је 1000 до 1200 метара. Југозападним делом ове висоравни пролази друм Бихаћ—Босански Петровац.

АКИН је назив за народног песника импровизатора и певача у Казахстану као и код неких других народа. Он пева уз пратњу народног инструмента — домбре.

БАШ ЧЕЛИК

